

DEIKA

solozabal'tar paulin

SOLOZABAL'TAR PAULIN

DEIKA

(Olerki bilduma)

BEAR DIRAN BAIYIENAKAZ

I. S. B. N. 84 - 400 - 7822 - 6

Depósito legal: BI 1617 - 1974

ITZAURREA

Eske dot Soiozabal olerkaria, zerbait gura dau, ostera be; itzaurre bat, berba goragarri batzuk, bere liburu idatzi barria aurkeztuteko. Gauzarik asko ardatzerik kanpo dagozaia gaur diñogun arren, au, pertsonak naiz liburuak mintzaldi gozoz goretsi ta inguruko zerbait adieraztea betikoa dala dirudi; antxiña orrela egin oi zan, gaur orreia dagigu ta aurrerantzean be olantxe egingo dala, nik uste. Giza-arrokeritxoa iurrundu ta geure azkurari guri txalokatzea, nori ez ete yako atsegin? Ez, bigarren izate lez yakun au ez yaku iñoiz be geugandik astintzea errez izango.

Nik, beraz, eskatuari dagokionez, itzaurrea egin bear dautsat poesi-liburu barri oni. Kalamu azpiko olerkari onek, izan be, ba-dau oparotasun sotilla, onegaz bostgarren aiea bait dau argitara emonetakoetatik. Ez da gitxi, ta onezkero poeta eldu zurrian datorkigula, esan bear. Batzuk olerkitxoren bat —ez jakin zeian burutua danik ondu dabenean, uste dabe betirako poeta sagaratuak ditugula; baiña, tira, tira!, gizonaren bizialdia ezta orren motza be ta, erakutsi egin bear dau egiazko olerkariak geiago ta geiago onduaz, euskera txiro onetan batez be, ba-dala zerbait, ba-dauala bere barrenean goi-argi nastea ta kanporik zentzun-treberasuna, antze-lan bikaiñak osotuteko. Orrela egin dausku Solozabal'ek, eta txaiogarrri danok ezingo dau iñok ezpaian jarri.

Eskatu yatana egitera jo aurretik, zeatz be zeatz irakurri ditut esku artean daukazuzan olerkiok; danak dituzu, azaietik beintzat, taiu bardin samarrean osotuak, bost aapaidiko ianak nunbait, aapaidi bakotxak sei edo lau bertso ditula. Onela; 7/7/6/7/7/6; 7/7/5/7/7/5; 7/5/7/7/3; 8/8/8/8, eta zortziko nagusi bar. Orriaide bakotxak

lan bat artzen dau. Oterkariak onetan be erea zaindu bear dautzu, itxura danez. Ederra geien bat irudimenari dago-kio; baiña adimenari laket yakona dan ezkeru, men bion indarrak, azaleratzean, erea, raiva euki bear dau; Agustín deunak diñoskunez, «spiendor ordinis», taivaren dirdaia. Egoki dator, beraz, azaiaren tankera aiagalako au be.

Eta mamiñari zelakoa deritxadan? Bakotxak dau bere sena, gauzak ikusi ta artzeko diñot. Landako ederra beintzat ikusiz atsegiña damoskuna da; barrutikoa, barriz, norberak ikusi ta sortua, geure giza-osin ixillean irabio neketsuz erea (forma) emon oi dautsagun zerbait. Arte edo erti deritxaguna, naiz olerkian, naiz musikan, naiz margoan izan, ez da langintza utsa; otzara edo saskigiileak zumez dagian otzara, adibidez, ez da ertia, antze edo artea; oterkariak, margolariak, eresilariak beste zerbait osotzen dabe. Poetak, esate baterako, barruko ta kanpoko zentzunak atezu osoan jarri oi ditu, ier-bear osoan, ariarian noski. Eta auxe dozu sorpena, beronek kautan dabezan poz-atsegin, irribarre ta oiñaze guztikaz.

—Ederra, orduan, bitarikoa dogu, ezta?

—Ederra ba'da, bai. Ta auxe da lenengotik gogoan artu bear doguna. Gairik ez ba'lego, ez legoke ezer. Zer ete da ederra? Mundu guztiak diñoanez, eta kondairako iker-lanak adierazo, begiz edo adímenez artu ta ikusiz atsegin yakuna da ederra. Buruz artu ta begiz ikusi... Buruak eta begiak, beraz, ba-dabe garrantzia ederraren biran. Gauzak, izan be, agirian dagoz ikusi al dauazana-rentzat, aurkitu ta oratzeko gai danarentzat. Norbaítí deiez dago ederra, ikusi ta artu al dañkenari deika nunbait. Norbait orrek —olerkariak, adibidez— ikusi dagi ta atzemon, bion artean berez berez olako alkar-tira ta joera biguna sortu-azorik. Egiak eta onak be artu-emon antzekoa dabe;

irurok, egia esan, ez dira bat, baiña obo bat dira iru zati eginda. Maitasuna be orpoz orpo dabitkie onei, baiña maitasuna erdi-miña ei da bakarrik eder-saillean.

Zer ondoren ete datorkigu emendik, jarioka lez? Gizonak emoten dautsala ederrari zentzuna. Ortaz, ba, bardin samarra da ederra naiz kanpoko gauzetan billatu naiz gizonak bere barrenean croan; biok alkarune batera joko dabe, guencan be. Berezkoa yaku guri gauza ederren izatea somatu ta arzcnotca, gauzok barruan dagiskuen ikutu gozo ta dei zoliaren bitartez. Ikusi ta anua dakarskun atsegiñagaitik_ ez ete ^sabiltz ederraren billa? Konturatu al zara iñoiz? Beeira barrurantz, itxi ateko zentzun-leia-tillak, baretu barrukoak, era oar. Zer diñozu? Geure zer osoaz ar-emonean jarri da ederra; ezagun-almenak edertasunari oratu dautsa, ra gure gurari edo irrirts-ixurkian atsegiña nabari dogu, ra ez gitxi. Au, gaiñera, ez da eza-gun dogun zelai argituan bakarrik jazoten, baita ez-eza-guna yakun geure harrcneko osin czkutuan be. Ederra noiz edo bein geu konturatu bage, tximist-índarraren kolpe ezusteko baten antzera, etorri oi yaku. Egía esateko, izadian daukaguzan indar xiiiten gisako zerbait ba-dogu geure senti-bagcko lera baltz illun Freud'ek azaldu nai izan euskun onetan.

Oratze, atzemote sentikor bat gertatu oi da onakoetan; begiz-begiko ikuspena izaten da, naiz kanpoko naiz barruko zentzunetan oartu oi dana. Begi-zizta onetan gauza beta bere izate soillcan ::rtu la ikusi dagigu; lenengo azalez bakarrik ikusten dozu, urriñago ikusteko atepak apur bat zabaldu-azorik: gauzearen soiItasuna dakuszu lenengo, ra gero zoaz zer orrek barruan ditun zeaztasunak be ikusi ta aztertzeraz ; barruko zentzunak, gure ezagunenak batez be, barrenago jo ta izakiaren muiña bera, argontzi

dirdaitu batez lez, ikuskatzeraiñoko indarrez jantzia daukazu. Orrela jakin zeinke, bai, izakirik ederrenak nun dagozan eta zeintzuk diran.

Eta onek, barriro diñot, egiazko ikustea ta oratzea danean, atsegin azkarra sortu oi dau. Or filosofuak eta mistikuak iekuko. Atsegiña bera be, ortaz, ederraren saiatari dozu, atz-emoteari berez darraikiona. Atsegiña ez da aurrelari, baiña bai naitaezko atzeiari: gaztetasunari be berez dagokio ederra. Ezaugera ta atsegiña batera doaz, baiña alan eta guzti be ezaugerak daroaz eskutik atsegiñaren zuzen-ugelak.

Zer da, baiña, guk zentzunez artzen doguna? Ingurumari daukaguna : arraiña uretan lez, gu ederrez esiturik gagoz, indar ezkutu batek iez zapi zuriz estaitzen gaitu. Biziaz ta ikusiaz dakit nik, ain zuzen be, eder-iurrunetan igitzen nazaia. Barruak diñost: «Ederrak arabil l» Bai, ederrak arnas dagist inguruan, ez gero iurrak, itxasoak eta urrin samar daukadan zeru izartuak bakarrik, baita neure barne-guneko morai-iegeak be. Ederraren aztarrena deika daukat, milla eraz gaiñera, izadian, gizonetan, aldian, egikeretan, artu-emonetan, azal eta barru, milla, miila bide ta edutan bai dizdizka ta garraziz daukagu ederraren irudia. Gauzak, alan be, ez dira eder atsegin yakuzalako, ederrak diralako doguz maite.

Eta, zetan jokatu oi ete dau ertiariak ederra azaltzerakoan? Al daki gero egilleak berak? Guztiz zaii yaku benetako idazle artista baten barruan, erti-lan bat sortzerakoan, zenbat gertakari, fenomenu gurutzatzen diran jakitea. Nekez izan daikegu sorpen orren albista, egilleak berak bakarrik bai dauka ixii orren giltza; barrukoa dau, esan-eziña, beti be itzal ganduz estalia. Ez ete dogu esan oi jainko bat —Maitagarria— dabiliela or? Sortukeran zer jazo dan, bai, apur bat beintzat, adierazoko ieuskigu,

besterik ez; ez irudimenak, ez lojikak ez dausku or gertatu dana zeáro argituko. Itandu poeta bati zelan biribildu dauan oierki lan ain bikaiña; ez dautzu agertuko, ezin dau-ta. Oierkaria, momen; u ortan beiñik bein, bere mundu berezian ari da ianean, eta gure oizko mundura aldatzean, ez daki ango barririk emoten. Bere ianari ekion bitartean etzan inguruko ezertaz konturatu. Alan be, or dozu egiiieak gogaiz ta biotz-zauskadaz gaiñezka itxi dautzun ian ederra.

Erabat onakoxe sorpenak dozuz Paulin'en bertso-lanak be, ixillean, berak zeian ez dakiala bizitza emon eta apainki jantziak. Izan dauz, ezpairik bage, olerki baxotxa sortzean bere erdi-aldi minkorrek, beste munduan izanak. Orañ mundu onetan dala, ozta-oztan daki zelan osotu zituen ian barriok; or datozela bizi-bizirik, ez daki besterik; eder-ianak dituzu berak argira ekarriak, bere pentsamentu ta sentierak, bere oiñaze ta neketan sortutakoak.

Nundik artu dau ederra? Nun oratu ete dautsa? Toki askotan, ots, bere barruan eta izadian. Goizero, soiñez ezpada irudimenez, Mungi aideko kale ta zelai, mendi ta zugatz, erreka —Oka— ta txoriak, begiz je/ ditu, ederra atzemonik, eta barruko almenakin ore ñabarra osotu dausku, bere ikuste, oretze ta abarrok olerki borobilletan guri eskeñiaz.

Nik —girotan egon nunbait— idazti au osotzen daben poesiak irakurtzerakoan sarri sentidu dot neure baitan esan ezin aiñako zirrara gozoa. Oierki-sail aundia da, ta noizik bein gauza bardin antzekoak jartzea, berezkoa deritxot nik. Gizonaren oldozkunak ez dira iñundik be izadiko txirpí edo muntegi antzeko, urriagoak baiño; eta, jakiña, asko idaztera ezkerro, ez da zail lena barriro esaten jardutea, errotako txalapatak lez. Edo-ta, birigarroak be ez etc dau beti bardintsu samar abesten? Nire komentu ba-

rrenetik doan errekaizto ertzeko zugatzetan goizero kantuz diarduanak beintzat, eres-mail naikoa zabala daukalarik be, sarri entzun ezkeror; doiñu bardin samarrekoa íruditzen yat. OIerki-liburu onek be, olako zerbait ba-dakarsku belarrira.

Osterantzean euskerea jator darabil; azal ñabarra, amai ta neurri naikoa ondo landuak, bertsoiari zaarren doiñutik zerbait aidenduar Eta olantxe, zernai abestu naf ieuke, lenngotik azkeneraiño. «Egia naz deika» deritxonean azalzen dausku garbiro zer abestu nai dauan

Landara, pizti, gizon,
zuen azkatasuna
aipatu nai neuke.
Guzurrezko etsaia,
ez nagizu zapaldu
egia esateke.

Irudimen zoiia dau geienetan, ondoren ederrak be iñoiz edo beste jatgi ta erein-azoz:

Eguzkia gura dot
bere indar guztiagaz
gure zaidientzat;
bedarrak il egingo
dira argi ori bage
gure erriarentzat.

Baserri-zale agertzen da, ta lugiña goratzen dau:

Goizero noa pozez
basetxeko lurrera
gogoa azkatzera;
gorputza arin doakit,
astuntasuna itxita,
egazti antzera.

Izadian lez, gizartean be lorak eta arantzak eme oi dira:

Ezkutuzko indarrak,..
lur beraren sabelak
sortu dauz etsaiak;
arantzak eta lorak
alkarren ondoan
gorroto diranak.

Onak deritxoz aurrerakuntzak, baiña gizonarentzat etekintsu diranean:

Aurrcrapidea ez da
bakarrik bizitz zoria,
aurrerapideak ona
egin bear dau ugaria.

Azkatasuna kantatzcn dau. Gizonaren osasuna dala diño, zuzen-bidetik jo ezker. Gizonak, alan be, azkatasuna dala-ta, berekeriak egin oi ditu

«Azkatu, diño, azkatu»,
eta itzez, baita egitez,
besteak zapaltzen ditu
berekeriak egiñez.

Auxe dozu Paulin'en poesia. Auxe dozu liburu au. On egin !

Larrea, 1974-2-22'an
A ita Onaindia

EGIA NAZ DEIKA

Azkatasun leia, gar
gar, dabii gizonetan.
Su-bero dario.
Izatezko garra da
biziaren miñean
barru-barruraino.

Nundik datorkit gar au
ain iiezkor ta gogor
barne irakiñetan?
Gizon indarrak baiño
ikaragarriago
dabii gizonetan.

Onek narabii miñez
azken aldi ornan
akuiuz zirika.
Burdinezko ez zara,
ez ikatzarrizkoa,
egi zara deika.

Garrazi saindu ortan
egiaren indarrez,
iñoiz, ez ixildu.
Gizadia negarrez
bizi ai dan bitartean
arriz abaiidu.

Landara, pizti, gizon,
zuen azkatasuna
aipatu nai neuke.
Guzurrezko etsaia,
ez nagizu zapaldu
egía esateke.

AMA-LUR

Lenengoz artu nindun
ama-lurren sabela,
bai maite gozoa!
Eztia izan jatan
jaio nintzan orduan
amaren gogoa.

Lurra sentikorra da,
baiña nik neureari
xurgatzen uriña.
Zure da nire gorputz
basaz ta odolez
euskaidun muiña.

Ama-lur gogotsua,
zure errai indartsuetan
nintzan janaritsu.
Bizia eriozun
andraren gisara,
ta bular maitetsu.

Zure errai maitetsuak
maitasun eriotan
ninduen zainduten,
biziz eta arnasaz,
ama berberanagaz,
osoz osotuten.

Geroz, ama ikusten dot
bakan, bakar, jorí,
—ezerk ez izan lei
zurelako bizirik—
zure maite guztia
damotsezu semeei.

BARRUA

Ama-lurren barrua
gizonek ez dau ikusten
berau dan bestean.
Amak azke izan bear,
ta azkatasun bizia
ez da ager iurrean.

Ama-lurren biotza
su beraren gisara
ondo bagea da;
gorri-gorri odolez,
su-garra maitasunez,
biziz ezilkorra.

Ama-lurrak iakorik
daben maite garbirik
ez dauka izadiak.
Ez dauka iñun ondorik,
eder bera bakarrík
jantzi dau ortziak.

Ama begira soilki,
eta argia dario
berez izatetik;
Amaren su ta argia
bere bizia dira
semeei eskeiñirik.

Ama oparia da,
barruko bere naia
maiteki eskeintzen;
amaren indar oro
egunero urtu da
semeak azkatzen.

BIRIBIL AIDEAN

Lurrak azke izan nai dau;
biraka bakarrikan
biribil aidean.

Berez, azkatasunez,
sortzezko legeari
darraikio itean.

Iñork ez dau eskurik
izadia apurtzeko
arriz, ezta burdiñaz.
Gizonak ez dira iñor
erriak kiskaltzeko
tximist indarragaz.

Jainko indarrez bizi da
lurra bere senean,
gureztat dagona.
Onak ona sortzen dau
janari sor-miñez; ta
errege, gizona.

Ez kutuzko erraiak
ezin ditu gizonak
barrundau bat-batez.
Geldi arakatuten
lurraren illunpeak
jakituri bidez.

Billa ta billa doa
gizona lur barrura
ondasun ondoren;
maitasunen garretan
biotza ba'litz legez,
ama-lurra azkatzen.

GORROTORIK

Gorrotorik ez dauka
gaiztakeri maltzurrez
ama-lur maiteak.
Pizti baltzik ez dago
orroaka barruan
il naiez semeak.

Errai zabalak ditu
amarenak bezela
urrikalkiz lertzen.
Semeei begira dago
amaren gogoetan
bizia eskeintzen.

Lurrak ez dauka edenik
biotzaren barruan,
ez odol gaiztorik.
Amak ezin eskeiñi
semeen maitasunari
gorrotoz ugatzik.

Lur onak ez dau ilgo
semeen bizia,
etsaia ez da-ta.
Oi iur, gure lur ama!,
erriaren indarra,
ni be zuk sortuta.

Lurrak ez ninduan nai
etsaigoan ikusi,
amakin semea.
Ama-lurra ez da anker,
semeen biotzetara
dario maitea.

LURRA

Lurra ez da biraua,
ezta kirtenkeria,
ez dago gaizkira;
lurrak indarra dauka
onagaz omituta,
gorantza begira.

Jaunak ez dau gaiztetsi,
gizonentzako maitez
sortu eban kabi.
Mingostasunik ez dau,
barruan eztan miñik,
oso dozu garbi.

Lurraren izateak
bizi-miñaren garra
beragan daroa;
lurra otza dan arren,
errai biguna dau,
orrazi gozoa.

Lurrak ankerkeririk
ez dau biotz barruan,
ez zitalkeririk.
Iñor ez dau zapaidu,
ez gogorik iguindu,
ez, ez dau nai iiterik.

Lurrak ez dauka illunik
bere biztanle sator
topelariantzat.
Lurrak ez dauka arantzik
gaiztetsiriko suge
narrastiarentzat.

EZ DA KEZKATI

Lurra ez da kezkatu,
giza jakiturizko
irain maltzurretan.
Ltilik artzen ditu
gorrotozko egurrak
negar besoetan.

Trumoiak sarri izan dau
etsai amorratua
dardaraz beterik,
baiña amaren erraiak
artedun eta bare
asarre gaberik.

Burdiña eraikorrak
zauritu dabe, minkor,
amaren biotza,
ta lurra ixilik, sendo,
negar egin ezinda,
zaurizko biziak.

Lurra erretan egon
gau baitzean garretan
giza gaiztakeriz.
Lotsatuta egoan,
lertzen bere barruan
seme okerkeriz.

Min eukan biotzbarru,
negarra begietan
naigabe artean.
Zeure bakar orretan
zertzuk asmetan dozuz,
arantza bidean?

EZIN

Lotsarik gorriena
odoiez gorrituta
neu ikustea da.
Neure gorputzkideak
barrendik maite ditut,
semeak dira-ta.

Gogo gaiztook jo dauz
gorrotozko indarkeriz
neure begietan.
Ezin neban ikusi
oiako gorrotorik
seme-atabetan.

Baiña zital alena!,
geldi egon eziñik
itsutu zanean,
gaiztakeri guztia
batean alkartu zan
bururik ezean.

Nire magal guztia
gorri-gorri egin zan
odoi beroagaz,
iñun ez dot egalik
odola gabekorik
eriotzeagaz.

Seme-alabak iida
neure barrenean ditut
ezin esan beste.
Nigandik unen eben,
neuk janaritu nitun,
neugana datozte.

AMA

Ama-lur maitalari
sortu nindun Jaun Jabek
seme-alabentzat.
Nire izatea, berez,
doakit zuengana
bizi janaritzat.

Arduraz nabit goizez,
iñor ii ez dakidan
semien artean.
Neure bizia dabe
aize garbi-garbiaz
bizi barrenean.

Gizadia maite dot;
gaisoak bereziki
urrikaltzen nabe.
Semien ezbearrak
lortu dauste biotza,
ausaz oarkabe.

Odola jat edari
semeak ikusirik
gogorkerietan.
Negarrak ito nai nau,
semeak gorpu ii-otzik
jausten diranetan.

Arantza gogorrena
sartu jatan barnera,
ieza zulo zurbilta.
Neugana biurturik
seme-alaba nekusan
ama-lurren billa.

ERRUKIA

Errukia dario,
amaren errukia
seme guztientzat.
Nire izate gardena
maitasuna bera da
ume minduentzat.

Suzko itxaso dirudí
barru ontan, garrean,
dodan ur biziak.
Ezin itzalia da;
ke-ondorik ez dauka
maitasun goriak.

Erraiak zabaldurik,
barriro artzen ditut
biotzeko ígaiiak;
gorputzak datorkidaz
amaren bake billa
otz eta itzaliak.

Ni lurra naz bakarrik
eta lurra emon dautset,
oparo, soil-soillik;
bizia emon eutsen
EGILLE, berez danak,
notin osoturik.

Mirabe sortua naz
eta ez giza-Jainko.
Mirabe izango naz
ama-lurrez batera
gizadiko negarrak,
maitez, poztuagaz.

LURRA NAZ

Lurra naz, baita ama be.
Neure Egillea ba-dot,
aundiena bakar.
Sortzetik ona nabii
Sorleari entzuten
zein dan eginbear.

Erraietako deia,
berez, artu nebana,
otska dot barnean;
azkatasuna nai dot
seme guztientzako
era bardiñean.

Mire biotza sarri
erdi-miñetan iertzen
ikusi dot gabaz;
gizadia illunetan
nekusan gorrotoan
ezpai minduekaz.

Onenak zapalduta,
miñez, ikusi nituan
zoritxar azpian.
Nungo ausardikeriz
egin ete eikiezan
nenbilien gaidean.

Azkatasunera
amaren lei biziaz,
gizadi danera.
Zoritxarrik ca neban
deadarka ari nintzan,
ikusi nai semietan.

MAITE ZIRANAK

Azkatasunezko otsik
ez eusten onartuten
iñundik iñora,
ta seme galbideak
zoratu bear nindun
ilteko giñora.

Neure maite ziranak
usteldu egin ziran
begien auzoan.
Lotsarik ez gizon lez,
begiz ikusi nai ez
odol gorrotoan.

Lur ondasun argalen
ondamuz erre ziran
askoren biotzak.
Kateiz lotu jakezan,
on-zirkiñik gabe illak,
esku, oin, gorputzak.

Amaren gurariak
maitasuna nai eban
lurraren gaiñean.
Erraiak zabaidurik
esan neutsen egia
maitasun bidean.

Gero, beti, begira
nenbillan mendi zear
gizadi zarrean.
Arduraz mindu nintzan,
bakea izan zeiten
gizonen bidean.

NATORKIZU

Azkatasun itza, bai,
zugana natorkízu
maitezko kantari.
Izadi zar-barria,
azke izan nairik dabii
irrintz oiuiari.

Nire babesa ez da
odoi-zaie iltzaillea,
ez eta lapur be.
Semeak, azke, azke,
maitatu gura neukez
ezeren biidurgc.

Beti salatuko dot
gogorkeri malmutza
edozein tokitan.
Edozein gizon, gogor,
gaiztetsiko dot bere
arrokeri ortan.

Ez dot nai urrezko dan
zapaitzaiiie bigurrik;
gorroto jat ori.
Ez dot jakiturizko
kateatzaiierik nai,
azke nai dot bizi.

Gogo zabala egaz
doakit mendi goira
azkatasun biila;
egaz nabii aidean
gogoaren gisara,
egizko gurpilla.

EGIAK

Egiak egin nindun
lurra deituz sorkeran,
egi biribilia;
egiari begira
bizi naz neure baitan,
argitu nadilla.

Nire ustea, sortzez,
Egiaren egi da
barea ta lurra.
Maite nindunak sortu
nindun lur izakia,
ona ta makurra.

Uts-utsa ez. Zerbait naz.
Giarrezko izatea
dot neure barruan.
Maitasunak sortuta,
maitasunez bizi naz
neure etxe sortuan.

Egiak sortu nindun,
egia emon eustan
azkatasunean.
Egiagaz bizi naz,
egiz janariturik
gizonak lurean.

Bizi auxe damotset
neure semien semeei,
giza-bizi-sari;
egizko nortasuna,
berez, dagokiona
gizon biziari.

GEROZ

Bakearen indarra
emon eustan Sorleak,
bakez izateko.

Geroz, ixilik nago,
esana beteturik
egiz ibilteko.

Bakea ta egia
alkartu dira nigan
maitasun betean;
nire sort-iturria
Egia berbera da
beretasunean.

Ni maitatu ninduan
maitasuna, zabala zan,
zabaitasun bera;
bakez jarri ninduan
aidean egazkari,
euzkí egazbera.

Bakea urratzerik
ezin nai izan nengike,
lapurra izan barik;
izaditar guztiak
gozartu bear dabe
bakearenetik.

Nire lur-izatea
bizia ta gatza da,
on-maitearen muiña;
berez dot nik bakea,
bake-zaleentzako naz
on-maitagarria.

MAITALARI

Maitaiaria nintzan,
maitalari naz beti,
neure izakeraz.
Dodana emoten dot,
lurraren ontasuna
neurri zabal-eraz.

Bizitzako ezitia,
biziaren bizia
dario nigandik;
eskerrez emon eustan
Jabe'k askorentzako
negurri gaberik.

Maite iora onena
sortu jat gaur, goizetik,
zuri bizitzea
emon dautzudanean,
jakituriz orniduta
zeure nor-asea.

Zure odol gorria
neure maitasuna da
txinpartaz josita;
biotz biok dabiltzaz
aikarren ínguruan
maite jarioka.

Lurraren biotz ona
ez da itsua, ez otza,
iliaren pareko;
maitasuna dario
lurretik iagunera
crrukiz gorrizko.

EZ DOT NAI

Ez! Ez dot nai goserik.
Ez umeak iltea
arduragaberik.
Ama-lur naz izatez,
sentimendu bigunez,
errukiz beterik.

Semeak etsaigoan
sarri ikusi nituan,
anaiak anaia ilten;
ez euken maitasunik,
ez buruan argirik
aikar apurtuten.

Seme gaiztoa, entzun,
irrits okerrak kendu;
seme asko ditut,
neureak dira oro,
ez nagizu samindu,
aiaka dirautzut.

Amaren dei samiña
semeak entzun dabe,
entzun-gor egiñik;
amak gero, negarrez,
darraike mendietan
illunez jantzirik.

Lurraren zoritxarra!,
zelaiak zear dabil
samiñak urratuta;
izadiko lorak ez
dira lora zuriak
gorrotoz ioituta.

ZAURIAK

Zauririk aundiena
noiz artu dodan, garbi,
esaten gaitz da.

Larregi izaten dira
bizi-giro traketsak
txarrak goibeiduta.

Gorrotoa izan jatan
guztietan baltzena,
arpegi murrira.

Amorruzko biotzak,
ondamuzko gizonak
alkar ilten dira.

Biotz zitalkeriak
eden-gaitz dario,
anaiak ilkeran.

Lurrezko semeak il
ta ama lurra ilten da
semeen eriotzan.

Zenbat burdin jausi dan
nire saietsetara
lñork be ez jakin;
aundiena lenengoz,
Iroshima'n izan zan
gaizkilleen ondakin.

Gizon amorratuak
etsaiak iataz noski,
buru-gor dira-ta;
erre egin nai ninduen
Iroshima'n, Gernika'ra,
suaz kiskalita.

BIRAURIK

Biraurik ezin, ezin ..
dot bota semeen aurka,
il ez dagidazan.

Neure artean daukat
ilten naukan samiña
amaren barruan.

Dei eta dei nabilke
maite ditudan semeai,
egia ager nairik.

Bizia da egia,
guztientzat bardiña
ondamu gabarik.

Neure samin artean
ez neukan nork pozturik;
ain ekaitz malura!
Gorrotoko ats txarra,
eriotza sundea
sartuten barrura.

Odolak gorri-gorri,
garrazi egiostan
izate osoan,
eta nik ezin poztu
seme biotz minduak
naigabe itxasoan.

Jaungoiko Egillea,
zugana natorkizu
galzori unean;
okerrentzat argia,
onentzat maitasuna,
arren, bai, lurrean.

GIZONAK

Gizonak ez dakie
nire samiñen barri,
amak artu ditun
seme irain ta eriotz
amarentzako ziran,
bakarrik, gau ta iilun.

Ortzak iuzatzen doguz,
arrokeri maltzurrez,
leoiak oraindik;
barriro artu bear
al ditut il zunpadak
errurik gaberik?

Nik ez dot gorrotorik
amaren errai ontan,
giarra utsa naz;
arnas beroa daukat,
biziro, barruetan
odol garbiagaz.

Zauririk aundienai
borborka urten eutsen
maitasunik geien.
Barru-min erioak
egitan ez daust itzi,
iñoiz, ustegetzen.

Miñari maite-eztia,
zauriei erioa,
ta gorrotoari
maitasunaren sua
ixuriko dautsedaz.,,
baita erriari.

IXIL-IXILIK

Ixil ixilik nago;
esanda ezer ezin,
ta asko minduten naz.
Amaren nortasuna
kendu egin nai dauste
txarkeri balzagaz.

Iñoiz ez dot onartu,
ama izan nintzanetik
egia apurtzea.
Amarentzat egia
bere semeak cIfra,
ta eskubidea.

Semeen eskubidea
neure barruan dago
sustrai eta garin.
Ementxe artu eben
bizia bizirako
jaio baizen arin.

Neuk emon neutsen, lenen,
amasa bízirako
azur eta manún;
Jainkoak emon eustan
eskubide santuaz
arei lagun egin.

Semien goraéberak
katei artean nauke
maitasun miñean;
illuntasun garratz au
oiñestari bategaz
ausiko dot goizean.

NEGUAN

Neguan ixil nago,
neu neuregan gordeta
barru barrenean.
Ez dot ezer entzun nai
txarkeri agotik
amatasunean.

Bakarrik nago ilten
neure bakardadean
neguko otzean;
ardirik ez da agiri
ez erlerik aidean
bizien artean.

Neu nago, bakar bakar,
neure izate zarrean
guztia estaiduta,
bizitza gertzen nago
iurpeko erraietan
sor-miñak artuta.

Lengoak asko ii ziran,
neure barruan dagoz,
amaélur nabe ni;
geure ixillak doguz,
mintza ta mintza ala
biotz biotzeti.

Betiko maitasunez
biziari begira
itxaroten dogu;
argia, sua, garra,
goraka agiri dira
barrero, indartsu.

BAKEZ

Neguan bakez nago;
neure zeregiñetan
bizi naz ixittsu.
Basa-aker burrukarik
ez dot asmau gabean
garraziz itzaltsu.

Laiñoz estali nindun
neguan gau otzak
erruki gaberik.
Bakar, neguan batuta,
dar-dar neukan gorputza
odolak igesik.

Bitdurrez nengoan zai
lorik egin ezinda
baltzaren baltzetan.
Etsaigorik ez neukan,
baiña itzal jatan gaua
leoien erpetan.

Piztiak ixil ziran
arrizko kabi-zulo,
ni ixillago arean.
Giza-pentsabideak
ausnartzen asi nintzan
gogo barrenean.

Ez neban nai otsorik,
ez lauko ez bikorik,
ezta adarrezkorik;
bakea gura neban,
soil-soillik, Iurrarentzat
eztenik gaberik.

BIDEAK

Bideak agertzen dau
biziaren garratza
gogorkerietan.

Ona baiño ez dot nai
barru gogabidetan
barreneko sutan.

Ainbeste gora-bera
biziaren barnetik
deika asmau nitun;
ez eustan ezerk itzi
zírrikatu gaberik
ta ni aren zordun.

Ona maite ízan neban,
ona emoten neutsen
neuretar guztiai,
bizia ta bertatik
emon neutsen ogia
lurreko semeai.

Gaur, opari bizi naz,
neure semien alde
errukia nai dot;
amaren maitasuna
urrikaltsu dalarik,
indartsu deritxot.

Bizia oso-osorik,
opaldu gizionei
bizi al daitezen;
biotz barrutik dator
bizitza erioa
gogoa zabaltzen.

LAIÑO

Laiño baltzak gaurkoz,
gogor, inguratu nau
erruki gaberik;
ni il nairik ete dabil
zeiai ta mendi zear
gorrotoz beterik?

Neure etxean nago
eskubide osoaz
ama-lur zarrean.
Nire egoitza neuregan
ausnartu dot sarritan,
jaubetza onean.

Izate osoan dot
biziaren zirrara
gaiñezka erioz..
Ibai ondoan daukat
oiñarrituta oiña
uraren pozgiroz.

Lurrak gizenak ditut,
laiño battzak ez nabe
iiiunez itoko;
biotzak ez daust dar-dar
egingo ojai baitzagaz
ba'letor ni ilteko.

Bakea dot nagusi
azkatasunagaz bat
arkaitzen artean.
Mendiz mendi azke naz,
solo ta zeiai zear
izate zarrean.

BARRURA

Barrura milla bider
begiratuko dot zer
maiteen ete dodan
aldi zao'iztu onetan.
Burruka asko ikusten dot
aldien gurpilian.

Argi billa dabiltzaz
seme zuzenak iurrez,
itxasoz,iei biziz;
bizi ona nai dabe
dagokfen eratan
zuzentasun argiz.

Nire barruko leia
beti sen baten dago,
egia bezela.
Ama-lur deadarra
da nire ots bakana,
dardarka sabeia.

Garrazi minberatan
zarataz zabiitzenok,
entzuidazue orti,
zuen anai zarrak
zintzo maite ninduen
arduratsu beti.

Iñoiz aidendu barik
begira egon nintzan
euren deiai tinki.
Norberekeririk ez,
leial izan jatazan
gogo onez gizonki.

DEADARRA

Ama-lur deadarra
sentikorkeri utsa
ez da ez, iñoia.
Amaren bizitza ain uts
dala uste izatea
ama saitzea da.

Amak ez dau semerik
bertan bera izterik nai
galdumcndietan.
Odoiezko bizia
bere izatea dana
gogoz emon eutsan.

Geroz bizi dardara,
indartsu, deika dago
amatik semera.
Ona, onena nai dau,
beti semearentzat
berezko Iegera.

Eskubideak dltu
etenik gabekoak
bere Iur giroan.
Miilak uncen buruan
irakastea izan da
semeen ikasgoan.

Amak il naiago dau
jatorrizko bizia
galdu izan baiño ien.
Egiz dardara dagi
semeen belarrietara
zetzuna eskatzen.

L U R

Lur-amak ba-diardu
bere kezak agertzen
negarrez bederik.
Nire iengo bizitza
oraingoz bat egiñik
ukan bear dot nik.

Jatorrizko bizia
urteen buruz egiña
niri dagokidat,
era guztietako
umeak izan ditut
argiak neuretzat.

Sarri entzuten ditut
itz aundizkiak uts, uts,
azala ederkeriz.
Ze asmo ete dabe
aundikeri orretan
lorrin nastakeriz?

Jakituri argia
ta zentzun berezia
ez dira ariñcnak,
ezta gorrotozkoak,
aizeak eruango
aidez itz utsenak.

Azpikeri petralak
asmau ditut, gogorrez,
onartu eziñak.
Seme on langilleak
baztertu nai eustezan
zintzoen zirenak.

UME ZIRTZIL

Ama-iurra ez da gaur
jaio dan ume zirtzii
landara erkiña;
bizia zarra daukat,
odola txit beroa,
asabak zar eiña.

Semerik argienak
aipatu al ba'nitu,
zenbat izar eder
nire zeru goietan
diz-diz ete dabiltzaz,
Jaun Jaberi esker.

Abando'ko oiñastarri,
nire aran guztiak
arakatu dozuz,
aran orreitan gero,
lora barri-barriak
seme on biurtuz.

Ortzeko izarra ziñan
zeru goitik jatxita
lur onen gaiñera.
Zure su-gar gorriak
dardaraz biztu eben
lurraren emera.

Argia, berezia,
lurrak hear ebana,
dizdiratu zendun.
Egun sentiko izpiak
lurra emarazi eben,
bizi ta ioradun.

LENGO AK

Lengoak maite nitun,
zugatz sendoak ziran,
etxeko oiñ rriak;
bizia emon eusten
argiz eta biotzez
izar ez txikiak.

Ez; azpikeririk ez;
koidarkeririk bere ez.
Gizontsuak ziran.
Ziñezko izan gabe,
zintzotasun maitale
ta egi irakasle.

Amaren izen ona
argitu eben gogoz
izarren antzera;
jakituriz zabaldu
eben nire izena
ertzetik ertzera.

Egiaren aldezko
ibiii ziran zintzo
mendi ta urietan;
maitzurkeri gabeak
argia bezeiaxe
saiatuten ziran.

Argia zan gidari,
egia zan janari,
iurra bizigarri.
Nire lengo semeak
oiñastarria iduri
Euskal-errira adi.

BIZI NAI

Bizi nai, ta ezpaitan
ekaitzak sarri sartu
ninduen bizitzan.

Izate galzorian,
etxeari biraka
estu idoro nintzan.

Ekaitzak txingorrez jo
zituan nire egalak,
zulatu bearrez;
erruki gabe etozan
arriak goitik bera
ni zauritu naiez.

Biotza zulatu naí
eusten gogorkeriaz
arrizko etsaiak.
Odeietan ebiltzan
agiñak zorroztuten
danbarrada otsak.

Odeiak garrazika,
sua botaten eusten
ni kiskaldu nairik.
Oro zan aundia
inpernu zar gorria,
ta ni erre barik.

Su-garra ikusi neban
odeitik etorreta
neuri erauzita.
Ez ninduan odoldu
eleizako dorreak
kementsu eutsita.

TA JARRAIAN

Ta jarraian ebiltzan
itzalkeri itzaletan
Auts biur nai ninduen
eskubiderik gabe,
maltzurki, etoiak.

Gau itzalez aize anker,
indarra, soiñua, zer
etorren gurera...!
Zugatzak ausi bear,
oianak orroaka,
garrazizko ikera.

Baiña gabeko aize
egoge eden putzezkoa,
mendiak eruan
nai eustazan gogorrez
bere leoi tegira
illuntze orduan.

Aize zakar guzurti,
nire lurra minkaizten
asi az gaiztoki.
Zergaitik birrindu nai
dituk nire ibarrak,
aizez idaroki?

Leza baltza, nun daukak
asmo gaiztoen garra
nire lurra ilteko?
Deabrua al jabik, or,
aizeak astinduten
ondamendirako?

IRUDIKI

Irudiki! Irudiki !
Odei tontor zuriak
gorrotoz baltzean
ur-ola biurtzen
ziran tximist jaurtika
arru barrenean.

Indar orrek etziran
onenak gaiztakeriz
maltzurkerietan.
Oarkabean sartzen
ziran izarretatik
gaba zurbiiletan.

Asmo ilkorrak zituen
ama-lurra ito nairik
uriola zaldi;
goitik bera zabaldu
ziran itsumustuan
borborio andi.

Ura zan ordu baltza!,
gaizkilleak bezela,
lapurrak iduri;
mendietako solo
ta ibarreko landutik
ostu Iurra niri.

Iduri da osorik...
Giza uriolak bere
urezko antzera
lurrak ostu zituen,
Eskubideak ausi
indarren gisara.

EDURRAK

Edurrak, zuri-zuri,
goiz estaldu ninduan
otzez dardarati,
izten nindueiarik
ama samin larria
ixil baizen busti.

Gabaz oso nengoan
leiak otzez erretan,
jantzi zurietan.
Nik ez neban errurik,
ez neutson ezer egin
ortzeko bidetan.

Odei baltzak ondamuz
zuri biurtu ziran
ur gogorretan,
ama-lurren guriña
mingostu gura eusten
zapaltze orretan.

Irudi zuria da,
gizon zurikeriak
miñak zurituta;
saldu eta zapaldu
ninduen ankerkeriz
biotza minduta.

Geroz, beti, egarriz
egoera larrian
edur-ekaitzpean.
Ur egarririk ez dot,
zuzentasun leiez naz
etxeko lurrean.

NEGU BALTZAK

Negu baltzak ba-ditu
bere berezko diran
zirizko zauskadak.
Aldiko atxurlari,
baña minkor barrentzen
diran eztenkadak.

Oñastarri zorrotzak,
gorri, zital ebiltzan
odeiez burrukan;
urak alkar joten sua
sortu eben indartsu,
izadi goietan.

Sua gero dardari
ortzetik berantz arin
etorren lurrera.
Zugatza ta gizona
bota zituen bean
era bat-batera.

Oñastarri ilkor ori
ekaitz gaiztoa izan zan
gizon on arentzat;
goian iñork ez eutson
ego txarrik ebagi
kondenamendutzat.

Berak il zituen, bai,
gizadi ta izadia
tximist indarragaz.
Ez nun madarikatu,
Indar itsu zan eta,
oiñazkar suagaz.

ALDE

Alde guztietatik
ugerkia dario
inguru-mariri.
Jakituririk ezta;
jakituriz alkartu
direla diduri.

Euri ziriémiriak
ugerrez narrastu da
oso nire egala.
Arkaitz lapa iduriko
ezarri jat lanbrua
zikin uger-ala.

Ama ta lurra izanik,
nire bizia austu
nai dabe zanpaka.
Ta masma iguingarriak
euri lanbrotan dabiltz
eunari zirika.

Neure azkatasuna
kendu nai ete dauste
masma t'euri lanbru?
Gaitz zomorro kaxkarrak
niri bizitz erpeka
egiteko belu.

Beti, irudika bizi
naz; erri, pizti, gizon,
neu estutu nairik;
zerk lotu nai nau kateiz?
Aiderdi txarretatik
ez dot nai mamurik.

NIRE

Nire amak ez eban
biraurik ezagutzen
bere etxe maitean.
Gaiztakeri ortatik
azke, azke, bizi zan
mendi bazterrean.

Iparretik egora,
sorkaldeitk bestera,
nire bazter danak
erabilen izkuntza
mamintsu ta garbia
zan, ene euskaldunak.

Ez neban ezagutzen
ncu iotu nai ninduan
birauzko kateirik;
nazkagarria jazan
zaurizko min ustela;
ez nun oiakorik.

Nire goratasuna
etzan bakarrik izan.
Nire nai guztiaz
eta seme-aiabak
sortu azi genduzan
izkuntza egiñaz.

Berez ta geure gogoz,
euskerak berea dau
izkuntzaren ederra.
Millak urteetan egin
dan euskera lengo da,
gure sen-susterra.

I ÑOZ

Iñoz ez neban uste
izan bizpairu lagun
zireia guztia;
zorakerí gogorra,
ausardikeri baltza
neu guzti izatia.

Seme on jakintsuak,
aiaba zorakorrak
landu eben, gogor,
euskal bizi arloa
edestiaren baitan,
lan ta lan maitekor.

Mendi, soio, zelaiak,
euskal-etxe barria,
nundik artu dozu
zentzun indar garbia,
izkuntza berezia
ain bikain argitsu?

Euskal izkuntza zarrak
ez eban birau baitzik,
ez laia kirtenik,
ez asta-makillarik,
ez motroillokeririk,
euskera bakarrik.

Len ez neban kateirik.
Semeak saiatuta
aurrera niñoian
euskal bidetik soil,
neuregan indartuta
biztu nintzarian.

LEN

Len, seme ta aiaba,
obeto aitzen ziran
nire iur maltean.
Gogorkeri malmutzak,
len bazterturikoak,
gaur dabiltz etxean.

Jakitun edozein da
ezer ikasi barik,
berezko jakiñez;
lengoak, arduratsu,
jakituri batzen
ebiltzazen ziñez.

Jende askorengandik
eritxiak batuta,
ezautu ninduen:
Euskal-erria oso
zarra da bere izatez
ta giroz oberen.

Orain nire izatea,
euskaldunena dana,
aldatu nai dauste;
olan kenduko ete
niri, betidanik zor
jatan neure izate?

Mire azkatasuna
nork zapuztazi beikit
baldraskerietan?
Egiz, zein gogorra dan
bizia galdutea
jakinkerietan...!

M I N

Min artzen dot min, lerrez,
ama-maitasunean
betidaniko zer
guztia galduz galtzen
ikusten dodanean,
ta bizia iltzer.

Millak urteetan
euskera egokitzen
joian lan bidez;
seme zintzoak nitun,
bear egilleak ta
jakitunak zīñez.

Gizon aundi orrek gaur,
asko ixilpean dagoz,
izar argidunak.
Arek zaindu ninduen,
geien, erriagaz bat.
Egiz EUSKALDUNAK.

ORIXE ta LIZARDI
ENBEITA aURRETXINDORRA»
euren doai biziz
erríari begira,
almenak zorrozuta
bultz egiten argiz.

Orrexek ziran nire
azkatzaille bakanak,
berez argitsuak,
borondatez irmeak,
lan ta lan ari ziran
seme kementsuak.

NIRE

Nire bizia ugaltzen
joian ama-lurrean
ertzetik ertzera.
Izkuntzaren giroa
jakituriz edertzen
semeen jardunera.

Izarrak izar geitzen
ziran indarrez bultzaka
erriko giroan.
Ibargutxi Jon Gurutz,
Manterola Gabirel
anaien saldoan.

Amaren lurra jorratuz
bizia joritu zan,
jakintz t'eder miñez;
euskal ortziko izarrak
argituz, nire lurra
bikaintzen ederrez.

LAUAXETA, argi barri,
dardara agertu zan
mintzaira azkatuten;
indar barriak geitzen
asmo onagaz landuta
bizia zabaltzen.

Goizeko izarrak ziran
ni poztu ninduenak
eguzki astean.
Izar argitsu orrek
emon eusten bizia
euskai izatean.

GIZON

Gizon argi trebeak,
egizko erritarrak,
agertzen ziran.
Euskerari begira,
euskera maitatzen
erneten jatazan.

EUSKERA BEREZ DANEZ,
norbere mamiñagaz
eta odol biziz.
Berezko era danez,
garbi artu ninduen
gizon onek argiz.

EGUZKIZA t'AGIRRE,
biak abade legez,
erraldoi gailenak.
Izkuntza sendu eben
erri onen gisara
jakitun gurenak.

Euskal giroan jaio,
euskal giroa artu,
erri miñez gogor,
jakituriaz landu
ta erriari emon
eutsen izkuntz bizkor.

Erriaren egia
jakituriz zabaldu
eben amanean.
Garden eta giartsu
da onen izkuntz-era
eusko baratzean.

EGIAK

Egiak azkatuko
zaitu zeure bizitzan.

Egizko egiak:
argiak diztiratu
bear ditu etxeko
ertz eta erdiak.

Euskal jakituria,
euskera sendoz betor
euskaldun bizitza.
Gizon leiñargi orreik
euren arnasaz emon
euskuen izkuntza.

Ama-lurrean bizia,
izkuntzaren arnasa,
biak bat zirean.
Gure izamen jatorra
gizon orreik ondoan
biztu ciñalean.

Gizon argiak landu
eben euskal izkuntza,
ni azkatuagaz.
Ama naz ta zain nago
jorratu zan bidea
zuzen eritxiaz.

Egiak egi dakar
zuzentasun arotik,
bideak argituz.
Gizon jakintsu areik
zuzendu ginduezan
erri bidea artuz.

JAKITURIAK

Jakituria, sua
bear nitun, bizia
egiz gaizkatzeko.

Indar gabarik dago
illunpeko gizona
galzoriz ilteko.

Amak ez dau ilterik nai.
Bizi leia berezko
dot errai erdian.
Poz ori artu neban
seme argietatik
neure egun sentían.

Erriak zear, dizdiz,
argia zabaldu zan
baserritaraiño.
Semeak, arren, entzun:
andik sortu da gero
euskera gaurdaiño.

Baserriak eutsi daust
indarrez ta bizi
oiñaren gaiñean.
Euskal-erri osora
joan adi, euskera,
egazka aidean.

Uriak eta kaleak
euskal mintzaira giroz
euretu egizak;
euri yagokiazan
maitelariak dituk
euskotar guztiak.

IZADIRANTZA

Izadirantza nator,
orain, bizia ikusten
bere sen betean.
Maitasun miñez nago
abestia zor dausat
neure min gaiñean.

Argía, argi egidak!
Izadia eder dok
biziaz joria;
uxa akitez laiñoak
garden begok bakean
adimen argia.

Adiñaren bulkoa
egazkari doala
aidez aide zear.
Trabarik etxuat nai
arazo garbi ontan,
urdin, sotii, mear.

Adimenak zorroztu
dagistazala ortzak
mailluka otsean.
Egia bildur gabe
aidetuteko ortz bidez
lurraren *gaiñean*.

GIZONAK

Gizon !, cure gilborrez
gora gaiki, jaiki indarka,
itzartuz bat-batez.

Kemenik aundienaz
ez geratu biidurpe
lurrean negarrez.

Biziak erne-miñez
astindu jituk lurra
azkatasun billa.
Argia nai jok, berez;
sortzetiko egarriz
dabilgun cskea.

Begia, zurtu adi
izadiko argitan
lillura gaberik.
Begikera zorroztu
arranoak bezela
gauzei oraturik.

Kirioak, astindu,
gizon alperkeria
usteldu ez daiten,
Gogoak lagun jok, bai,
gorputzaren indarra
eder urratuten.

Gogoa zuzpeltu adi!
Ainbeste eder agiri
dan izadi onetan.
Gogoz batu dagigun
uztaro jori ori
euskal baratzetan.

BIOTZA

Biotza, akulua izan
az eure izatez
gizadi bizitzan.
Lurra eme-miñez jagok,
edertasunez josita
maitasun galdatan.

Biotza, esna adi,
izadi ederrari
begitu egiok.
Lurrak, mendi ta beian,
ixillaren izpitan
maitea jariok.

Ederra deika jagok
maitasun almenari.
Izadi sakona
iurrunetan ari dok
bere biziko garrez
gozatzen gizona.

Izadia dok eder,
Iagunak ederrago
argizko kuskuan.
Geiago ez jak ezer
biotza urratzekorik
bizien barruan.

Biotza, zabaldu eik
atea. Artu egik
lurraren sabela,
lagunen maitasunez
odol arte orretan
berotu daitela.

GIZON OSOA

Gizon oso, ernai
adi, gora goraka,
indar barrietan
bizia jatok bizi,
barriztasuna putzka
barruti zarretan.

Gaisorik ez joat nai,
osasuna bultzaka
datorkidanean.
Indarrak gora jaso,
izarrak baiño gorago
euren bestaldean.

Egaz egin bear jok
gizonak jakituriz,
ta maitasun bidez;
gorantza begiratu
eta goi izpiak batu
onaren ederrez.

Egaz oakit, gogo,
urrutiko mendira
gibel urdiñera.
Zelai arte aretan
bazka egik uriña
gogozko pozera.

Geldi ez adi egon.
Aurrez daukan bizia
iiezkorra bai dok.
Samiña dok galtzea
amak emoten ditun
doai bereziok.

BIAR

Biar udabarria
da ta gogo barriak
dakarskuz muñiera.
Negu otza iltamuan,
alkar agurtu ezin.
Nork biur ienera?

Negu otza doa iges;
bere bizi baldresa
bigurrika dabil,
azken gaitzak emoten
burruka gogorra dau,
ta il egin bear,

Otza mingarria;
otza ez da egia,
ez dauka margorik.
Orza ez da maitasun,
negua ba-doa iges
erruki gaberik.

Negua ankerra izan zan
begirapen gabeko
gogorkerietan,
berezko gogorkeri
zentsunik gabekoa
bere barruetan.

Itzik ez dau egiten,
etoi baitza dirudi,
begi okerrakin.
Agiñen kirrizkada
dariola oraindik
gaiztoen erpakin.

NEGU

Negu egun bakoitzak
itz-egin ai ba'ledi,
zer esango ete?
Gizadia bildurrez
eukan bere erpetan
maitasunik bage.

Osoz gogorra izan zan,
baiña askoz gogorrago
iagun txiroentzat.
Etxe zarrak zer jantzi
ez, ta ateak zabaiik
negu battzarentzat.

Errukarrien zera,
beti, soiñu samiña,
olan oí da izan.
Norbera negu antzez,
ta negua inguruan
errukarri taban.

Errukirik ez dauna
basa piztia iduri,
itlun, otz eta baitz.
Jakituririk bage,
gizona zígortzen dau;
gaisoen bizi latz.

Urru tira beioaz
maitasunik ez daben
neguko illun otzak.
Azkatasuna bekar
illunetik argira
neguaren ertzak.

AMAITZEN

Amaitzen ta urreratzen,
Ingoa usteltzen joian,
berezean ilten.

Bízí barría agertzen
jaiotza samiñctan,
nekezka erneten.

Aizea ezti dabil
iagunaren poz gíroz,
osasuna dakar;
lagunak jagi dira;
bearreko bideak
ogirako bear.

Ego usaiña dator
neguari irrika
urdiri zabaieran.
Bigunki ikutu daust
ego bako aizeak
aidez joakeran.

Baso arteko egur,
arri, ida zar, makilla
ta zugatz enbor,
garbi agiri dira
bizitza barriari
itxaroten pozkor.

Astunpetik unen nai,
len negu baltza nausi.
Kateizko erpeak
izan ditu neguak
anker ta erpalari,
oartu gabeak.

NEGU ZARRA

Negu-gogorkeria
igesi joakcran,
ostikoka ari da,
lengo nausikeria
itzi bear dabela
ezin siñistuta.

Gogorra da izan bere
oitura txarrak itzi
ta it egin bearra.
Lengo nausikeriak
salatu citen dautse
ozka barne-arra.

Baiña oitura zarrak,
etoi, zakar baldanak,
—zar ta okerrago-
eurenentan jarraitu
nai dabe bizitzari
eusten aurrerago.

Gaiso txarren kontua,
neguak izadia
—baita gizadia-
rncnperatu nai zitun,
beti, bere erpapean
arrano dongia,

Oteak ez-jakiñean,
baiña itsu gogorkeriz
lengoa jarraiki,
goitu egin gura dau
aundikeri bigurriz
izadiko bizi.

LAIÑOA

Laiñoa, orza, illuna,
negu azken ondarrak
udabarriari
eskua emonda dabiitz,
ixiiik baiña gogor,
adi lur otzari.

Ezer ez da ikusten;
negarra dario otsez
aitz biotzegari,
laiño aizeak zabal
inguratu dau oro
gabaren gidari,

Arkaitz gogortasunak
ez dauka kiriorik
eta ixilik dago;
etsai gogorragoa
goitik jarki jako ta
bakea naiago.

Laiño baltzizka meiak
zer egiten dautso
arrika egiñaz?
Arririk bage joten
atxa laíñu sorgiñak
buriez buriatuaz.

Luzca da negua
ta askoz gaiztoago
ezaren ezagaz.
Aginka mindu nai dau
udabarri bizia
erpe zorrotzakaz.

ILLUNA

Illuna eta otza
asmau ditut gaur goizez
etsaigo batean.
Biak zorrotz ebiitzan
burrukalari gogor
izadi gaiñean.

Izadi ta gizadi,
iaññoaren azpian
io egozan ixil.
Kukurtuta gaisoak
gauaren ixilpean,
ez bizi ta ez

Otza, eza, bat dira;
ezaren ez biurrak
turpean sartu nai
gaitu bere menpera,
zaratik egin bage
otz-miñez aseka.

Ezak, gaitzik gaitzenak
amaren sabelera
eroan nai gaitu,
antxe, gorde, bat-egin,
amaren biotzean
lurragaz estaldu.

Egiz, pozik gengokez
maitasunaren izenean
amaren barruan,
bizia xurgatuten
ba'gengokez joritzen
ekiñal altsuan.

NEGUAREN ERDIAN

Oierki kutsurik ez...
Neguaren erdia;
biotz gabekoa
zirudian gaur goizak
erriko zeiaietan;
illaren osoa.

Guztia itun egoan,
otzak indargetuta
bizia ondatzen.
Nire aiak ezer ez
eikean, otzez,
odola geratzen.

Oierki aundiena
otzaren bildurra zan
zainen barruetan.
Egur azurrak kirrisk,
ez dan orzaren otsa
geitzen zapalckeran.

Oro estaidurikan
t'czin ezer ikusi
bizkar guenean;
maitasuna il jatan
inguru baltz areitan
biotz barrenean.

Baiña zer ausartu naz
neure miñez esaten
otz-ikaraka?
Nire biotz gorria,
udabarrian, maitez
dago dardaraka.

NIRE ETXE

Nire etxe aurreko
zelai txiki-txikia
oriegiz jantzia.
Ez dauka arantzarik,
itxaropen betea,
arras oriegia.

Jantziaren ederra
nork aukeratu dautzu
gaur udabarrian?
Aurtengo moda barri
izanen apaingarri
zure soin garbian.

Iñork ez dagitzaia
edertasun joria
ondamuz lapurtu.
Zeu zara on zarana,
egin zaitunak egin,
zu berea zaitu.

Ederrez bizi zara
begien eztingarri,
nire etxe aurrean.
Zure ederrez bizi naz,
pozkiroz, kaiol ontan
orlegi aurrean.

Kioropila oriegi,
goizero ditzirutzen,
argitsu, arrosko.
Egunero berpiztu
nire zeiai txikia
eder orlegizko.

I T Z

Itz dagigun biok gaur,
zelai maitagarria,
aiskide giroan.
Gora-goraka dager
arrigarriz beteta
bizia muiñoan.

Bizia maite dozu
udabarriz jantzia,
goizez, eder-miñez.
Bizia opa dautzut
eguna sortukeran
eguzkizko printzez.

Bizia dakarskuzu
kioropila orretan,
zelai txiki maite;
zure biziaz bat naz
oriegi gardenetan
zorionez bete.

Nun dozu egiltea...
eder orren jaubea...
eder bera dena?
Ederrak dira izarrak,
baiña zuregan dakust
izar ederrena.

Zu zara izar berbera
orlegi dízdízetan
ta urrezko printzetan,
argia dariozu
arrokeria barik
zure ostoetan.

ON-GIROA

Maitagarri zakustaz
goizaldian goizero,
zelai orlegia.
Biotza emon dautzun
maitasuna, nun dago
zure mañtalea?

On-giroa dariozu
maitezko irribarretan,
zabal, edonundik.
Erleak datorkizuz,
laster, ona xurgatzen
mendi barrenetik.

Zure maitasun garra,
berez, jatort bamera
biok bat eitera.
Ontasun garbi ori
orlei garden dirudi
illezkor antzera.

Egunero, zelaia,
aurrez aurre biziko
gara argi artean.
Maitasuna argi da
maitaleen biotzetan
zelai muskerrean.

Maitasunik gabeko
zelai garbirik ez da
izar urrepean,
orlei garbitasuna
maitagarria da-ta
itxaropenean.

ORLEGI

Orlegi orlegia
da nire etxe aurreko
zelaiko zingira.
Bere orlegi piñak
barru zirrara dagist
begien ninira.

Egun-senti barrian
iñork margoztu bage,
barri agertzen da.
Lengo orlegia iila zan;
gaur biziago dator
eguzki isletara.

Egun bakoitzean, goiz,
orlegiago dakust
nire zelai pitin.
Biziago dagerkit
urrengo egunean
itxaropenakin.

Udabarri guztian
bizi ikusiko zaitut
leio barrenean;
biziz poztuko nauzu
zu zakustazanean
egun urratzean.

Udabarria, kanta!,
kanta orlegiari
abesti barria!
Eguzkiaren kanta,
urre-gorri printzetan
zelai oriegia.

MAITASUN

Maitasun eriotan
goizean ikusi dot
zeiai orlegia.
Nire zeiai txikia
bitxi zuriz jantzi da
eskarrez betia.

Egi utsa dario
zelai berpiztuari
orlegi, orlegi;
lur giarrak bedarra
gogotsu dakar gorantz
eguzkitara adi.

Egi, argi ta lurra
oro murgildu dira
anabas maitian,
zelaiko lur mamiña
da guztien kabia
zoramen garbian.

Ama lurren sustraia
maite miñetan dakust
zelai muskerrean;
bizia zabaltzen dau,
gero ta geiago,
eguzki printzean.

Iñolaz ezin aantzi
nire zelaiko giroa
pozaren dardaraz;
goiz eta arrasberan
samurkiro deitzen daust
maitasun algaraz.

GAUA

Gaua, otza mingarri,,
erpa baltzak agertu
ditu illuntasunak;
bízía batu otzez,
arri baltzak gogortu
egin ditu illunak.

Goizak ego zuritan
argía dakar, pozez,
printzen dizdizeraz;
zelai guztia dago
argiaz urretuta
laztan ederkeraz.

Gabaz lora txikiak,
aize ankerrak jota,
batuta egozan;
otzaren otzez kiskur,
miñaren miñez gorri,
goizez odoletan.

Gero, eguzki argiz
zelaia gorbiztu da,
beroz, maitasunez,
argiaren dírdíraz
lengo lora minuak
aldatuz ederrez.

Nire zelai txikia,
zuri zuri, jarri da
loretan lorea.
Atsedenez bete nau,
eskerra dariola,
zidar eta urrea.

LENEN IZPIAK

Egun lenen izpiak
ortzian bera datoz,
poztuz, argitzera.
Goizaideko otz-kirria
pin sartzen azurretan,
ni jarriz miñera.

Otzik ez dot ikusten
ego mattzurak dauz-ta;
azeri, azeri.
Atde guztietan dau
egon leku aidean,
ziri, piri, meri.

Orza ez da egia,
arotz ta mingarri bai,
zearka ibiliez.
Izadi ta gizadi
bere egapean daukaz,
erdi-iliik, gosez.

Argia ta egia
egun-senti barrian
otzaren azpian...
Illun egoan lurra,
argitzen ari da
maitasun jorian.

Argiak izadia,
izadiak argia,
alkar maite dira;
goizaideko agurra
zorionez betea
eder da guztira.

LANTZARRA

Lantzarra otz-otz dago
goiznabar bakartian
ibai billaidean,
lantzarreko bedarrak
mingotx miñ artzen dabe
oiñak zapaitzean.

Maitasuna dario
lantzarrak, zabal zabai,
zarra ta barria.
Nire biotzak ezin
dau xurgatu jario
orren eztikia.

Lantzarra intzetan datza,
lo-zorrotan dirudi,
erbi zurren kabi.
Eiztaririk ez dabil...,
lantzarra ixilik dago
ta erbia nagi.

Lantzarra zabai zabal
egia berbera da,
goiz argiz intzetan,
janaritzat emoten
bere bizi osoa
beiar orrietan.

Lantzarreko bakea
goiz-ozkirri artean
ezkutua irudi;
barruko asmamen au
egon eziñik daukat
iantzarrar adi.

GIROA

Lantzarreko giroa,
egun senti onetan,
berez da maitekor.
Barruak nai dabena
opa-opaka dago
goizaldian lotsor.

Lantzarrean lau dana
iruntz zuritan dager,
bakardade miñez.
Zugatz zurizka loraz
bake isillean dago,
maitasun indarrez.

Bakez dago zelaia,
goizaldeko usaiña,
lurrun garbi garbi
lantzarrari eskeintzen,
bakarrik, zugatz eder
loraz zuri zuri.

Egi ta maitasuna
izar zuriz beteak
zugatz kukuluan,
bakarrik, argiz eder,
ederrena goizean
ñirñirka zeruan.

Bedarrak intzez dagoz
gora-antsiz joranetan,
zugatzerantz adi.
Lorearen biziak
Jainko Egillearen
do aiz kuin dirudi.

ORAINDIK

Oraindik geldi dago;
ederrez ezin daiket
gogoá betetu.

Lantzarra jakituriz
beterik dago goizez
zuri ta gorritu.

Argiak goitik bera
bialtzen osasuna
zelai orlegira.
Maite indarrak datoz,
argi-izpi biurtuz
lantzar-gain erdira.

Oparo ta gozoki,
sartzen dira zelaira
eguzki printz gorriak;
zelai orlegia
ta zugatzaren lorak
usaintsu zuriak.

Egia dabil bizi
lantzarrean dantzari
argia zabaltzen,
berez dakarren bidez
jaubeak aginduta
bizia indartzen.

Bedarra, lurra, beia,
zer dago or itxaroten
argi izpiari,
argia bera bai da
lantzarreko Jainkoa,
itz eta itz iurrari.

BEDARRA

Bedarra lantzarrean
artega, ezin egon,
maitasun betean;
begira ingurura
on-artzen edonundik
gozotasun artean.

Zelaian odolik ez.
Oro da orlegia,
zugatza izan ezik.
Bedar guztiak maitez,
zugatzera begira
indarrez beterik.

Zugatza, zuri zuri;
bera bakarrik nausi
lantzar zabalean.
Iñola ez da Jainkoa,
Jainkoak egiña, bai,
edertasunean.

Bedarrak dizdizetan
ari agur egiten
makurtasunean.
Gurtzerik ez egoan
zugatz ingurumari
lau maitasunean.

Lora zuriak usain
gozoz eta ederrez
onetsi zituan.
Banan banan, bedarrak
maitasun gorri-gale
eder okítuan.

MENDIAN

Mendian nengoan goiztar
argiaren aurretik,
euskal ízadian.

Mendi ederrak nitun
ene begi aurrean,
goiznabar jorian.

Maíte indarrak eroan
nindun mendi gaiñera
ederra gozartzen.
Erlerik ez egoan
loretan oraindiño,
uruna xurgatzen.

Lora bat neukan, aurrez,
bakar ta berezia:
geure euskal-erria,
ederretan ederren
maitasuna zan, goizez,
ene erri guria!

Gure euskal izadia
maite-miñetan neban
bizia eskeintzen;
buruz ta biotzez,
ar-alan etorkidan
maitasuna iertzen.

Begira ta begira...
geiago etorkidan
argia begirantz.
Maitatu ta maitatu,
biotza leiatuten
ama-lurraganantz.

LURRA

Ez lurrik, ez arririk,
etzan ezer asmetan
oiñaren oiñpean.
Goiza argitu gaberik
gauaren illunpetan
bakar-bakarrean.

Lenako guda otsik
ez da asmetan mendian.
Lur guztia ixiiik.
Ixilla da itz-indarra,
oiñastarri gisara
ekin ta ekiñik.

Azeriak ixiiik
dagoz leza zuloetan;
gizon bizar bildurrez
kaban egon bear
dabe azeri zarrak,
bestelan, ai! lurrez.

Sugeak ez dau irrintzik;
lurra jaten ari da
pizti narrastia.
Narraseko bizitza,
iege bildurgarria
bere gain jarria.

Ixil dago basoa
olerkariarentzat,
urrin bakarrean.
Mendia ilda ez dago,
oroimen zarrak daukaz
barruko ixillean.

ARGIA

Argia an urrin dago,
urdiña bera baiño
zabal eta arago.
Argía garden dabil
suzko bitxi artean,
an goian gorago.

Azkatasun guztiaz
garretan ikusi dot
izarren artean.
Sua, argia, beroa,
urrezko jantzi dira
on egin naiean.

Izar azpiak laiñoz,
ta izadia illun dago;
goiznabar ituna.
Burrukan ari dira
mendí-ibarrak jota
argia ta iliuna.

Argizale gaiilurra,
argi-miñez basoa,
goiz-eskabidea.
Etsai ankerrak goian
laiño baltz biurturik,
il dau argi mea.

Odei burrundariak
etsaigoan zorroztu
dauz bere erpeak.
Baiña oiñastarriak
erre ta ilgo ditu
odeien legeak.

IBAIA

Erreka bigurria
eta ur bedeinkatua,
sugea iduri;
Oka maitagarria
solo artean dabii
zearka dantzari.

Zelai, lantzar orlegi,
soio ianduak gorri,
martirizko iduri;
orlegi itxaropenez
jantzi da goizaldian
eusko etxe zuri.

Ibaia dator berantz,
mendiko ur gardena,
errukirik bakoa.
Beste odoi gorria
mendan geratu zan
azia aiñakoa.

Urak aurrera doaz
amaren sabeiera,
itxaso urdiñera.
Gizonen ur gorriak
lurraren sabetera
ama maitatzera.

Oka! Oka ibai!,
zure urak ez dauka
margorik bidean.
Giza-sume odoia,
gorri gorri, ixuri zan
Oka ibai aurrean.

EGUZKIA

Eguzkia bultzaka
maitasun-gar bízíetan,
itxasoa baiño
arago ta berago,
odolezko da ta urak
ez dau itzaliko.

Baiña sua goraka
dator berezko indarrez
urdiñean zear;
izar artean dabil
ego bage biribil
argiagaz dar-dar.

Zeruetara igo da
ezeren kutsu bage,
urre-izpi arnaska;
lurra baltz ikusten dau,
otz-illunak bat-einda,
laiñoak narraska.

Illuna eta argia
egun-senti goizean
etsaigoan sartu;
biak indartzen dira,
odolez eta ugerrez
zerk zer menperatu.

Betik taiño baltz orza,
goitik suaren garra,
bien bitartean
burruka gorri otsa
erabagi ezinda
txinparten artean.

NARRAS-MARRAS

Narras-marras barrabas!
Bedar, iorak, oteak,
baltzituta dagoz.
Neguaren erpea
iuzatuz doa trinko
abarka zar giroz.

Min ei dauka bedarrak,
odol gabeko miña,
beti aiz otzetan.
Min dauka gizonak,
odolak geraturik
zaiñeko bidetan.

Min dauka aizeak, bai,
egazkada beltzetan
amorratutean;
irrintzi egiten dau,
gorroto-egoz joirik
mendi baztarrean.

Izadia dardaraz,
lotsatuta bezela,
kiskur agiri da.
Odoiak gaidu ditu
otzaren doillorkeriz
iendik zapaiduta.

Unen nai, ezin unen,
guda baltza sortu da
zelaian gogorki,
argia ta laiñoak
burruka itzalean
ari dira ankerki.

EZ DAUKAT

Ez daukat etxerik, ez!
Txiroa naz txiroa,
gogoz eta izatez.
Txirotasuna nai dot
neure barruan gorde
ta maite biotzez.

Bizia zabaitzen daust
ikusbide osoan
txirotasun onak.
Txiroak txirorik ez
dau iñoz zapaidu bear.
Ez ai da, gizonak?

Euskai izadia da
nire jauregi zarra
gizonez ta lorez.
Bizia, maitasuna,
ortxe artzen ditudaz
neure euskal bearrez.

Zelaiak agurtzen nau,
mendiak gora diraust,
euskaldunak maite;
iur deun onen gaiñean,
bizi gura neuke
bakez eta azke.

Auxe da nire etxea
egiz maite nebana,
sendo, zindo, zurra.
Txirotasuna nai dot,
nire etxea izan dedin
sortu nindun iurra.

DAR DAR

Argia doa dardar,
aideak zear mendi
ta zeiaietara,
arre dagon iurrera,
bakezko ibarrera,
iturri artara.

Mungi aldeko ibarrak
ixii egozan gabaz,
maite-io girotan;
iaíño izpi zuriak
sortu ziran illunez
landa oparotan.

Lurraren arnasa zan
goizaideko zuria,
eguzki printzekaz.
A bai urre meaztea
irura zabaiean
argi egoekaz!

Zabaldi zurizkea
maitasunez legctxe
agiri da jantzíz;
eskerémiñez azala,
goitik dator su-garra
iurra esnaraziz.

Zuriak izpituaz
gorantz doaz igesi
zerua gurtzera;
gure ibar zabaienak
maitasunez beterik
gízon aulki dira.

SOLLUBE

Sollube astun dager.
Zer dozu biotzean
barrunbc orretan?
Aurpegiz zakust illun;
zerk mindu zaitu, gabaz,
itxas egatean?

Zure gerria zangar
dago euskal lur danez
itxaso gaiñean.
Euskai urak ezotzen
zaitu, euri danean,
gure zerupean.

Ekaitzak sarri mintzen
zaitu oiñastarriz
osasuna aultzeko;
ni zuri adi nago
zure oin barrenean
lurrari eusteko.

Zure egun aundiak
gogoan ditut, iñoz
aztu ezindako;
edurra ta txingorra
euri-aize gogorra,
aspergarri jako.

Baiña, Sollube maite,
zu, izuak urratuta
zagoz niin baltzean;
seme-odol gorria
daroazu irakiten
errai-barrenean.

IZADIA

Izadia esnatzen
gaur ikusi dodan lez
azaldu al ba'nei.
Bizia ikusi dot
erne-miñez, ta izanai
egitsen zoli dei.

Otz oraindik lurean,
odeiak aide zear
argiari kiñuz,
beruna jausi daia
goi ertzetik dirudi
lur oro estalduz.

Otz-kirri eta illunez
dator egun-sentia
gaur gure lurrera.
Eguzkia, nun zara,
argiz jantzia da-ta
udabarri bera?

Gizonen pekatuek
ezaindu al zaitue,
ene lur maitea?
Gizonen maitasunak
zugan zabalduko dau
bere poz betea.

Azke, azke ei dabil
zeiaiazen bizia
geroari adi.
Eguzkia ba-dator,
ta azkatuko dau iurra,
itxaso, t'etxadi.

ETXEAREN

Etxearen ostean
erne ta sendotu da
larra ta sasia.
Biztu-miñetan dago,
urterik une doa
sendotzen gaiztoa.

Katu-katarrak dabiitz,
marraoka neguan
sasi ingurutan.
Sugeak udan txistu,
burua goratuta
sasiko girotan.

Sasiak indartuten
urtero indartsuago
auzo baratzean.
Neskatillak ez asti,
ta gogo gitxiago,
atxur-ian bidean.

Atxurra ioi ta gogor.
Arantzak barriz zorrotz
esku zurietan.
Gero iarrak nagusi
eta baratza sasi
ezkontza goizetan.

Gazte barria dator.
Ortulaua ete da?
Lar baitzen erroak
eldu dira auzora
arantzaz ondatzera
auzoko soloak.

BARRUKO

Barruko barrenean,
argi, ikusiko ba'neu,
maitasuna zer dan.,.
Biotza, gorri gorri,
eskuetan ba'neuka
maitasun miñetan...

Maitasunak ez dauka
gorrotorik barruan,
iraiñik miñean,
guzurrik min gaiñean,
ez diru iapurtzerik
iñoren kaltean.

Maitasunak ezin dau
gorputz garbia ostu,
urkoa zapalduta;
iñor ez dau salatzen
ta indarkeriz zapaitzen
grñak eraginda.

Izadia baketan
ikusi dot gaur, goiez,
eder eta garbi.
Maitasuna al da, ziur,
emon nai dozun ori
eztiki eztiki?

Ontasun eriotan
asmau dot izadia,
ixil abaroan:
ez egon gorrotorik,
ezta lapurretarik
maitasun giroan.

ARRIAK

Arriak, sasi, lurra,
oro egoan, ziur,
deika biotzari.
Arriak arre, garbi,
lurra egoan ixil,
bedarrak dardari.

Maitasunaren rniña
sartu j'atan barrura
egal orotarik.
Bidea, aldatza, larra,
ezin nintzan betetu
begi bietatik.

Ikus-miñaren garra
geitzen jatan barruan
zelai zabalean.
Ikusi ta naiago,
entzun eta ixillago,
zer naukan barnean?

Usaimena azkatu zan
erti usaiñetara.
Au da bai zoria !
Ura, arantzak, bedarra...
eztia dariola
dago izadia.

Usaimena dabitkit
aidean, bearrean,
eztia erraian.
Izadia, goizian,
bere bizia eztiz
opaltzen zelaian.

GORA

Lurra bizirik dago.
Inda: barriak datoz
kementsu gorari.
Ixilik dabiikio
adu bereziren bat
buitzaka lurrari.

Gora aditzen dabe
bedarrak ta lur berak
abesti bai'lira,
zerura izarretara
urdin zabal arteko
eguzki gorrira.

Eguzkia goi dago
izar gorri artean
suagaz garretan.
Baiña urdin azpian
laiñoak sortu ziran
oiñestu bizitan.

Etsaigoa sortu da
goi urdin zabaiean
guda dan bezela.
Gorago eguzkia,
berago dago illuna
iaiñozko mistela.

Eguzki lagun dogu
argiagaz ta beroz,
gu indartu nairik.
Laiñoak etsai doguz
trumoi ta oiñcstarritz
lurra bildurturik.

LAIÑOAK

Laiñoak, noizean bein,
eguzki bera baiño
gogorrago dira.
Eguzkiak ezin dauz
ur-laiño baltzak erre,
txinpartak dira-ta.

Narraska ta marraska
ibarrari oratu
eta gogor dagoz,
gora-bera ibiliko
dira mendi erpiñez
curen barru asmoz.

Nik maitasun larria
asmetan dot barruan
goiznabar illunez;
izadira begira
eguzkiaren galez,
a ikusi eziñez.

Eguzkia gura dot
bere indar guztiagaz
gure zaldientzat;
bedarrak il egingo
dira argi ori bage
gure erriarentzat.

UI;ABARRI BIZIA

Udabarri bizia
gorantza gogor dator
biziaren legez.
Esnatzeko ordua da,
egun-senti argiaz
izateko pozez'

Bizia, maitasunez,
egoak zabalduten
ari da zelaian.
Baserritarrak adi
zurtasun gogoagaz
lantzarraren ernaian.

Nungo miñak ikutu
deusk biotz barrenean
gora ta goraka?
Artu egik bizia,
eurea dok bera-ta
orlegiz kiñuka.

Biziak azke nai jok
aitz zuri gogorretan
mendi aundietan.
Bizia azkatasun
biila joak or zear
orlegi jantzitan.

Biziak azke izan nai
jok gizonen barruan
kateiak kenduta.
Biziak abestu nai
jok biotz barruetan
azkatasun berba.

IBAR

Ez dot nai iñoia ilterik,
lur gorrian sartuta
itxaropen bage.
Samiñezko dirudit
ezeren gogo bage
bizi ta ii, zorige.

Ibar oriegietan
ugarituten doa
biziaren miña,
dizdiz eta arduraz,
koropii orieietan
garraren guriña.

Nire lur ta bizia
neu naz itxaropenez
ibarreko landan.
Oriegiz jantziko naz
euskal zelai gisara
egun guztietan.

Itxaropen argirik,
iñoz, ez dot gaiduko
iurrera begira.
Nire iur muskerra
itxaropen betia
datorkit adira.

Itxaropena maite
dot oriegi artean
egiari adi,
guzur oro kenduta,
zuzentasuna jaso,
ori da orlegi.

ETXE ONDOAN

Etxe ondoan dago,
alabearrez, zutik,
bizitza zugatza.
Asabak, beti, ikusi
eben, zar, sendo, zindo,
lurrari biotza.

Zelai orlegiz ditu
berce sustrai guztiak
barruan sarturik.
Lurra baizen sendoa
zugatzaren enborra
bizi biurturik.

Amar mille sustraítik
datorkio gurina
aren enborrari,
ama lurren bizia
aldien aldietan
artutzen daunari.

Zelai orlegia dau
aitzin-gibel zabala,
eder irudia.
Aurrean dakus mendi,
arruabarren, ibar,
ta euskal Mungia.

Zertan ari ete da
zugatz ori pentsctan
lurragaz batua.
Beti, ama lurragaz
diardu itz gozoetan,
oso zoratua.

BEGIEKAZ

Begiekaz iruntsi.
Biotzagaz maitatu,
Surragaz usaitu.
Eskuekaz ikutu.
Oĩnekaz urreratu.
Lorcaz bizitu.

Basetxe aurrez dago,
euskal zugatza lorez
ederretan eder.
Zuriz dizdiratu nau
goiznabarrean galdez :
norentzat zure esker?

Edurtza aundienean
zetaia ez zuriago
zu, gaur, zaran baiño.
Zure zuriz, dardaraz,
daukat neure izatea
barne muneraĩño,

Zuk zurizko jantzita
uso zuria iduri
maitasun baketan;
gizadia, gorrotoz,
baltzituta agiri da
amorru bizitan.

Zugatza, ez dot ilko
zure zuri illezkorra,
zeure seme naz-ta.
Begiak argituko
ditut zuri gardenez
gaur, zuri adika.

ZURI

Zuri, usaintsu, eder,
zugatz guztia mardui
orbanbagekua.

Ederra, nor zaran zu
esango al daustazu,
ain iiliuratua?

Sorkaidetik, gaur, goizez
etorri al zara zu
Jainkoa gurtuten.
Zeu zara ederrena
basetxeko iurrean
argia agurtuten.

Begi miñez so zaitut,
argiz, eguzkiz, maitez,
giza olermenez.
Ez dakit zer zaitudan,
bizia, maitasuna...
biak zorionez.

Orbanbagea zara.
Nork zuri ikutu, lore,
zu donautsi barik?
Nork laztandu zaituke
zure urin gozoaz
mozkortu bagerik?

Geldi geidirik nago,
ederrari begira
ederrez sarrera.
Ixil ixilik nagon,
zoramenez maitatzen
adikor lorera.

O sO

Oso lilluraturik
ez naz ezertarako
ederraren miñez;
zoragarria zara...
lora zuria, zu, nork
apaintzen ederrez?

Gizonak ez zaitue
egin ta zu ba-zara
arrigarri iurrez.
Baso etxe ondoan
zagoz gure lurrean
eskar zoramenez.

Zelan joan leiteke
oiñak garbitu barik
lur santu, zugaiña.
Nor eldu zuregana,
miñak ez ba'dauka itzik
goratzeko aiña?

Lur santu ori ez dot
nai oiñez donausterik,
ez zu orbantzerik.
Urrinetik, ixilka,
miretsiko zaitut bai,
garretan bizturik.

GOIZERO

Goizero noa pozez
basetxeko lurrera
gogoa azkatzera;
gorputza arin doakit,
astuntasuna itxita,
egazti antzera.

Gogoa bizkorrago,
aidean zear abil
eder giro unean,
lur azalez dagozan
mirariak batuten
loraren gaiñean?

Eztia, maitasuna
gogo guztientzako
or dago urundua.
Zugatz sendo zuria,
bizitzaren lorea
doez zanpatua.

Eder au ikusirik,
nire bizia dardar
jat udabarrian;
esan ezin alatan
bizi gura neuke, gaur,
zoritza barrian.

Nire zentzun guztiak
goitu ditu argiak
ta lur maitasunak;
poz barriak nai ditut
lur usain bagekoak,
zorionekoak.

GAUR

Gaur asko barritu naz,
Izadi ederrago
aurkitu dot goizez.
Maite miña asmau dot,
jori, barru beterik
biotz gaiñez-gaiñez.

Lurra ikusi dot goiztik
iñoz baiño lurrago
beragan bizirik;
arrea ta iñoz baiño
eder maitekorrago
barruan sarturik.

Orlegiz egoan,
oriegietan dizdiz
bizia eskeintzen ;
len baiño orlegiago
guretzat biziago
begietan sartzen.

Lorearen zuria
asmau dot, garden-garden,
ezilkor irusíz;
jakituria joan da
osasunaren billa
bizturi orraziz.

Izadia rnazala
bízía darioia
iñoizko jorien.
Jendea, erruz, doa
ama-iurrarengana
bizia biztuten.

ASUNAK

Asunak, iarrak, iorak
izadi berberatan
zelan izan daitekez?
Eguzki berberagaz,
aize baten iaguntzaz,
larrez eta lorez.

Larrak arantza sortzen,
miña gorputzarentzat,
biotzari sasi.
Soioko mamin oro,
laster, miztuko leukez
ta iurrak iruntsi.

Arago lorak dagoz
azal gorri-gorriaz
maitasun opari;
lur beraren guriñaz
eutsi nai ieuskioe
euren bizitzari.

Ez kutuzko indarrak,,
iur beraren sabelak
sortu dauz etsaiak;
arantzak eta lorak
aikarren ondoan
gorroto direnak.

Lagunen arantz zarrak,
lagunen lora onak
biotzetik datoz.
Biotza lurrezko da,
maitasunez ta arantzaz
odoiak ba'dagoz.

GIZONEN

Gizonen gorrotoa,
mundu zorakeria,
izadian dager.
Izadi ta gizadi
alkar-kide dabiltz
biak nai aiña uger.

Eguzkia, atzo, eder
agiri zan ortzian
bedarrak zabattzen;
bizia, erioan,
printzean egoetan
lurrera ixuriten.

Gaur, iaiño baitzak dagoz,
gogor, sendo astunak
goiei oratuta.
Gero, geldi geldika,
narraska marrasean,
berantza geldika.

Zer dakarre iurrera
goi-aibistariok
arpegi baltzean?
Gaisoa, eriotza...?
noz, sortu da inpernua
odeien ostean?

Geldi, odei astunak,
ez sortu burrukarik,
geldi, itzi lurrari;
or goian burrukatu,
gero, sor^gin gisara
joan burrunbari.

BAIÑA

Baiña, noz arte, olan,
gizon egon-lekua
zauritu nai dozu?
Odei zital okerra,
zoaz zeure gudara
gaiztoen goiburu.

Lurrak bere bizia
bizi nai dau pozkiro,
gizonen izerdiz.
Jakituriz landuta,
giro onez jorratuta
beroaren dirdiz.

Okerkeriz zagoze
lurrari ezarrita,
konturatzeke.
Eguzki naitenean
odolduko zaituet
ta suagaz errer

Zelaietako odeiak,
bildur barik zagoze
lurrari laidozka;
ni itxaso naizenean,
uriolaz itoko
zuen su-gangarska.

Erpeak zorroztuta,
burua eroturik
zakusdaz narraska;
gaur, lo zoazenean,
giltzapean sartuko
zaitut irri-ixeka.

GAUR GOIZEZ

Gaur goizez, ez dirudi
udabarria izan
ieitekenik iñun:
illun, negarti ta baitz
argi barik eguna
ezta zoriondun.

Goiznabarrerako leiz
izadiaren erdi
erdian nengoan,
bakarrik, ta begira,
ienen, euskal errira
goizeko ezoan.

Osorik maite zaitut,
ene errí naspíldua,
iaiñotan samiña,
aizez iñarrosia,
otzez zigortua,
baiña ii eziña.

Mendiak estalduta
laiño narras-marrasez
gogorkerietan.
Odei baitz ernegauak
izango etc nausi
gure lur guztitan?

Burrukan ari dira
iiluna, ura ta argia
ta tximist gorria;
lurak ez dardararik
etsai onen aurrean,
barne dau bizia.

BURRUKA

Burruka baitzagoa
agiri da euskaldunen
zelai muskerrean.
Len, bakez, agertzen zan
euskal lorategia
ametsen artean.

Lan ta lan ari ziran
erriaren bidetik
gogo lantzailliak.
Zelaiak orlegituz
berez, ugaritu ten
euskai atxurlariak.

Bakez izan ba'giña
guda-soiñu bagarik
gure ibarretan,
gure olerkariak
entzutetsu izanen
mendi geienetan.

«LAUAXETA», argi bizi,
Laukinizko mendia
zure jaiotz kabi;
aritz ta garo arte
artu zendun giroa,
bizitz-arnas garbi.

Jantzirik ederrena
aukeratu zenduan
zeure erriarentzat,
euskera barriztua,
errian indartua
euskal semientzat.

EUSKAL

Euskal-erriko tandan
tora bat agertu zan
olermen gartsuaz.
Landa abestu eban
urretxindor gisara
erriko kutsuaz.

«LAUAXETA» izen-goiti
erabiti zenduan,
olerki kantari.
jakitura ederra,
norbere erri bizia
jatzun su-janari.

Erriari abestu
zeuntsan eder-miñean
landa barrenetan.
Erriak artu eutzun
irakatsi barria
maitasun garretan.

Euskal-izkuntza zarra
ederrez jantzi zendun
gure pozerako;
poz aundiena izanen
zure goramen eta
euskal-errirako.

Maite zendun erria
goratu zendun itzez,
gogoz, maitasunez,
ta zu iñork ez zaitu
oroitu ta goratzen
esker txar okerrez...!

GURE

Gure mendietako
bide zabal ta txidor
antziña beteak.
Goragarriak dira,
zabalcz ta estuz
gure erri bideak.

Asabak joan ziran
zarraz eta jolasez
bide orretatik.
Berragaz bedeinka
zituen, goi ta be,
euskaldun guztitik.

Mendi egaletako
gurdien bide zarrak,
aldatz biurtuak,
nekccn joan-etorritz
maitagarriago ziran
bide-bidetuak.

Ezteguko jaietan
gurdiak irrintzika
etxe-biziagaz;
andra-gizon barriak
amets aundi ederrez
pozaren kilimaz.

Jendea bertsoetan
ezteguko jai pozeza
basoko bidetik.
Antziñatiko oituraz
ederretsi zituen
oin giroz josirik.

GERO

Gero ta gogorrago,
gero ta zitaiago
barru barruraino,
edena sartu nai dau
iñutsi minkor onek
lur biotzeraino.

Zergaitik etsaigo ori
bakean dagonarí,
ama-lur onari?
Zer txar egin dau berak
baketan egoanak
etxean maiteki?

Baiña indar ezkutuen
gogorkeria ez da,
iñoiaz, amaitzen.
Gorrotoak ez dauka
ez begi, ez biotzik,
zoroak zorutzen.

Ametz gaizto baltzean
griñak erreminduta
esirik ez dauka;
ugeiak ausi ditu,
nora doan ez daki,
konorta galduta.

Izadia míñezka,
ibaiak baltziturik,..
Aizea soñuz lez
gorroto intzirietan
seme ordeak dabiltz
euskera il gura-ta.

MEND I

Euskal mendien gaiñetik
egaz egin al ba'negí,
gogoz maitatuko neukez
Euskal-erriko lau egi.

Euskai iur guztia dago
bizi iorratzez beterik,
arbasoen bizi zarrak
geugaz kateia egiñik.

Esa ten direnak entzun,
eta utsa, zulo irudira,
asmetan dot inguruan
amiltegira begira.

Ausardikeria dakust
amets utsaien gisara,
asarreak eraginda
uts ta putz zoro erara.

Ta astoratza sartu da
naigabezko barru ortan...
mendiak ikaratuta
agiri dira goietan.

Biziak ez dau errurik,
cz gure euskai endakoak;
Amaren garbitasuna
ez daigun ii guk gaurkoak.

ASABA

Asaba zarren iurrinak,
garbiro, igon dau mendirantz,
eurak ziran bezeiaxe
sendo ta zindo aurrerantz.

Gizonaren bizitzea
oso-osorik artu eben,
euskal errian sortuta
euskaidun bizi eitezen.

Gizona sortu ezkerro,
beti-betirako zaia
ikusi eben, argiro,
amarenetik jaiota.

Amarenean geroztik
bizi bear euskaldunak
jakintza ta bizikera
euskal erara landuak.

Begiz jo ditut gailurrak
eta beiarritz artu dot
deia; jo ta ke egiteko
biotza gerturik daukot.

Mendiak negarrez dagoz...
Asaba zarreen iegeak
baztertu nairik dabiltzaz
maitasun gabeko jendeak.

BETI

Beti, erriaren senez
biziak izan bear du;
lagunaren jita, berez,
ez da bakarreko ulu.

Gure izakera mamiñak,
berez, diardusku izketan
erriaren indar danak
deika odolen garretan.

Bakarrean ez naz sortu,
bakarrean ez naz bizi,
gizartea dogu inguru
gure izate emegarri.

Mendi gaiñean nagola
gure erri au ikusten dot,
bere izate berezkoa
arrizko deia deritxot.

Berea dauko bizia,
millak urteetan josia,
beraren jakituria
odol gorriaz bustia.

BARRUAN

Erri barruan sartuta
errira begira nago,
nor ete dan euskalduna
ezagutzen garbiago.

Euskalduna garbi dago
nor dan nortasun bidean,
bere bizikera dauko
errí bakarra Iurrean.

Ez dator gizon naikeriz,
ez jatorku gogorkeriz,
iñork ez euskun goikeriz
bizi au emon lur erriz.

Jakituriz, eskubidez,
emon eta artu genduan
bizia euskaldun bidez
ilkorren baratz zartuan.

Erri beronen girora
zabaldu zan bere lena,
zelai ta errietara
gu eroan gaituena.

ARBASOEN

Euskaldun arbasoen
erria nai ezta,
beste motrofllokeri bat
sortuten dabiltza;
Jaungoiko bagerikan,
jaubetza kenduta,
ume zurtz-lur biurtu
nai ieuke gurea.

Nun dira arbaso zarrak
guraso maiteak...?
nun dira jakitunak
egi zaintzailleak...?
nun, nun, gure gizonak
biotzen jaubeak,,?
nun dira odol zarrak
gorritutakoak, .. ?

Ainbeste giza-semek
onartu ebena,
jakituriz egoan
erroak egiña;
egia, gogor tinkatu
sustraiak lurrera,
besoak alorrera,
gogoa ortzera.

MENDIAK

Mendiak arrituta,
beian, dakustanaz,
bizpairu lagun dira
euskaldun izketaz;
ortxe dabit oillarra
gangor odolduaz
erpeakaz erpeka
zapalckerickaz.

Pozik dabil oillarra
uste aundietan,
erriaren Jaínkoa
kentzeko asmotan;
euskal-erea ez dau
sentitzen barruan,
biak batera ii nai dauz
gure lur sainduan.

Alegiñez diardu
indar guztiekaz,
maite ez daben erria
azkeneratuaz;
oivak eta arrantzak
miña luzatuaz,
erria naskatu da
astakeriekaz.

DIRAUT

Mendi gaiñean diraut.
Zenbat ta geiago
begiratu berantza
lurrak astiñago;
baiña barruak diñost,
otsoak otsoko,
ez dabe zapalduko
euskaldunen Jainko.

Ainbeste etsai jaikita,
alkarren ondoren,
antzekoak antzeko
aurkitu laguntzen;
nasteak, motroitloak
erriak apurtzen
aaletan jardun arren,
egiak garaituren.

Zer uste dabe orrek..r
Lurra dala Jainko?
Aragi dala nausi
arrika joteko?
Zer uste gizon oiek...
olan arrotzeko,
eurak dirala jainko,
eta auts biurtzeko?

Z E R

Baiña kezken artean
gizonak aurrera
darrai bere bidetan,
begituz iurrera.
Lurra dakus zurbilik,
arantzaz josia,
ez dautso ikusten izten
egiazko urtzia.

Barriz doa lurrera,
norbera kezkatzen,
illuna, gorrotoa
agiriz nausitzen;
ez dau ikusten Jainkorik,
lapurra ugaritzen,
toki baltz orretan ez
dau iorratzik artzen.

Bere gogoa, gosez,
or zear zorosko,
zabar artean dabii
lurrak usaíntzeko;
lurrak iurra damotsa
gogoa asetzeko,
ortxe aurkitu nai dau
jainkoa gizontxo.

L U R

Lur!, zu al zara Jainko?
Otz, baitz, ii eta illun
zagoz Jaube izateko
ta indar ai-orodun.
Zuk ez dozu zuzentzen
bizia gau t'egun,
biraka zabiltz aidez,
ez arin ez astun.

Agintzarik ez dozu
agertu izadian,
uroldeak itxasoz,
lorak legorrear,
tximist dardarak goian,
iur-ikarak bean,
indar minbera onek
joten ari utsean.

Jainkoa ez da itsua
ura dan antzera,
iurra iegez jausteko
iezaren antzera;
arkaitzak ler austeko
tximist indarrera,
orbel iez erretako
suaren garrera.

GIZONA

Gizona artu al dozu
zure jaungoikotzat !
Ez zaitu ezagutzen
zu bere semetzat...
Ez zaitu onartuten
bere erreñukotzat,
zelan izan daiteke
Jaungoiko zuretzat?

Gizona ilkorra da-ta,
ez dau jaubetzarik,
alper diruarena,
ezta gizonenik;
ez da Jainko izatea
beretu leikenik;
ez da ez iñortxo be,
lapurketa barik.

Gizona Jaungoikoa...
Au dok mordoilloa!
Zenbat zoro ta ordi,
gizon arroskoa!
Zenbat lapur lurrean...
orreek Jaungoikoa?
burua berotuta
gizontxo gaixoa !

EGIZKO

Oi, gure Jaungoikoa!
zenbat panpa biki
dabil zure aurrean,
ta umeak umeki;
arrokeriz gizona
puztu da nabarmenki,
goiko indarrak artuta
Jainko biur naiki.

Ta zu oster a ixiiik
Jaungoikoa izaki,
errukiz begiratzen
errukarriari;
egizko gizajoa
zuretzat dirudi,
narraska dabillanak
buruge, ta anka bi.

Oi zelako aldea
zu ta gizonean,
ezer ez dana otska
ta dana ixillean;
epoak aundi-zale
lurraren gaiñean,
biziaren jaubetza
eskura naiean.

GAUR

Gaur, beraren berariz,
mendi goiratu naz;
<cesan, esan», dirautsat
gizadiarí ítzaz,
ajakituria bota
zure argiagaz,
indar oro zabaldu
kemen biziagaz».

Goiak urdin dakustaz
mendiak orlegi
bizitza luzatuta
lurrean agiri;
guztioi gaidez nago,
or ta an, zelan bizi,
goi-goiak diño urdin
ta beiak nabarki.

Biziaren sustraiak
aidean dabiltzaz
aize egari bezela
egaka egatsaz;
gogoz maite dot goia
biotz gar utsagaz
lur onek zoratzen nau
eder indarragaz.

MENDI

Mendi gaillurrean nago...
Euskal-erria, so, ara!
Erri bizia, osoro,
dakust ezbaridiñetara.

Berez anaiak direnak,
zergaitik dira biziko
alkargandik banatuak,
maitasuna txit ostiko?

Gure erriaren sen ona
ikusi gura genduke
pentsabidez argituta
bera dan legez, ilteke.

Indartzeko jaio zan
seme bakoitza lurrean,
eta, an, madarikatuko
besteak bizitz muiñean.

Bere arnasca dauka,
odola gori, dardari,
iñori ostu gabea
iratzita biziari.

ETXE

Etxe aundiak dakustaz,
jakitunen mintegiak;
argitasun dardaraz
zabaiduteko begiak.

Erri-ikastoiak beterik
aundi-txiki alkarrekin
aurrera doazeiarik
mundu jakituriakin.

Baiña kezka dabiltz noznai;
zer nai ete gazte arek?...
Bideak orren illunki
ete dakusez ikasleak?

Zer darabilen or gaizki
galdetu bear litzake,
argiak gizadiari
egin dagion mesede.

LEIOEKAZ

Leioekaz baturiko
etxe zabala agiri da,
besteak baiño ixillago
oriegiz inguratuta.

Guztiak dira txiroak,
iangilie semetaikoak,
gitxi dira ango mutiilak,
bide ori gurakoak.

Ez ei doaz jakituriz
diruak irabaztera,
txirotasun buru zuriz
erriak otseindutera.

Jaungoiko jakituria,
artzen doaz mintegira
Jaungoikoaren maitasuna
argi eiteko urira.

BIDE

Bide zabaiak nai ditu,
gaur, karrazidun gizonak,
bide-estuak ezin ditu
artu ieun-zale dan soinak.

Asmo aundiak zarataz
iengo txarkeri aui rean,
nekeak artzeko ikaraz
norbere sorbaida gaiñean.

Kurutzak ostera bear
aundikeria iñauzteko,
gizonak bizia iltzear
besteai bizi emoteko.

Besteai eskatzen jakena,
—bide egizkoa ori zan-
gaiztakeri ukapena,
danak obeto izan daitezcan.

MENDITIK

Menditik begiraturik
ezbardintasan aundiak
izten nabe iotsaturik
lodi eta argal guztiak.

Nork jarritako aldeak...?
iñoia ez egokiak,
Era guztietakoak,
gizonari ezarriak.

Batzuk goitik berantza
beste askoei begira
jaun ta jabeak bezela
zeiak asarrez guztira.

Munduko gortotoak jai;
aitaren seme diranik
iñundik ezin esaniei,
aikar ikusi eziñik.

MUNDUKO

Munduko zaldunkeriak
norberarentzat nai ditu
bizi gozoaren gunak,
eta arantzak ukatu.

Nola-naikoak ez dira
jaunen jauregi giroak,
itxas aizez igortzita
arlandu arrez eioak.

Pentsabideak urretan,
munduko gozamenagaz
aikartuta ebiltzezan
lurragaz bat egiñagaz.

Gogoia ezin asetu...
Geroago eta utsago
daukaz biotza ta buru:
or zaldun orren zaldungo !

ORI DA

Ori da ezer ez eza,
aize ígesaren otsa
barruaren egarria
metalaren gau-il otza.

Gizona aundíegia da
metal-txarrak asetzeko,
lur ondasunen ugerra
ez da iñogaz bardintzeko.

Ta beti, burrukan gogor
inder bi cz-bardiñetan,
nire egarriak astokor
ta gogo deia miñetan.

Bizitza doakabea
ondasun aundi artean,
iñoz ezin argitua,
guzurrezko gau-bidean.

GAIÑIK GAIN

Gaiñik gain nabil oraindik,
iñoz ezin asperturik;
txoriak iges egazik
zelairik zelai ibiirik.

Zelai tartean zut dago
jolas giroen kabia;
jokoen asmoak asmo
an dabil dirukeria.

Gaur, suberte txarrak jota
dirutza negargarriak
joan dira esku-esku,
lauak oartu bagiak.

Gaiduak galdu, lotara...
Edanak edan, lorik ez...
Goiza eldu da leiora...
Gizonak lo, nasai, putzez...

JOKOAGAZ

Jokoagaz erre ziran.
Begiak iaiñoz itsutu,
diru garra biotzean,
odol gorri baltzitu.

Amets egin dau gabean
diruen gora-berean,
amets sorginkerietan
lo egon dan bitartean.

Gabaz bildurtu egin da
iapurren deadarrekaz,
bide zear etsai zarra
etorkion zigorragaz.

Poz gabeko goizaldiak,
arratsaidez zaurituak;
bizitza eskubideak
zapaldu diru ugertuak.

GOI ALDEAN

Mendi goi aldean darrait
gizartea ikusi nairik,
komentuak diño zerbait
bizira begiraturik.

Jolas-garrak zelaietan
komentuak aldatzean,
bizitza ez-bardiñetan
dabil jendea lurrean.

An bean dabil jendea
jolas eta edanetan,
egunak egun, denporea
emon gura dabenetan.

Ango ondasun eralgetak,
sarri arrokerizkuak,
axukatu dauz erriak
neke-miñak zapalduak.

Zer pentsabide ete dabe
jotaseko mutil xeak?,
beartsurik ezin maite
aberaskeri semeak.

GOIKO

Goiko mendi egalean
etxe zabala begira,
argi leioak ormetan
yagerkoz bizitz arira.

Ze asmo ete iurrean,
ainbeste jende ixillcan
bakezko urrats artean
gizartearen aurrean?

Iidurazko bide iiiuna
bakar dadean daroe,
naikerien biotz garra
borondatez esitu dabe.

Diruak ezin uiertu,
joiasak ezin asmatu,
munduak ezin nabaitu,
arroak ezin onartu.

Ezkutapena dozu or
giza-griñak ikusten ez
dabena laiño baltzetan
lur zorabiotasunez.

MUNDUAN

Munduan ta mundutik ta
sortu eben bizi-itdoa,
anai eta Jainkoarentzat
maitagarri izatekoa.

Jaungoikoak onartzen dau
eremu-zalea dana,
onaren billa urrindu,
baztertu jakun gizona.

Munduak ezin dau aitu
bakardadeko bizia;
bera iegez bardin *ez* dau
ikusten bakar-zatia.

Lanak ez dira bardiñak,
ez buru iidurazkoak,
naiago dauz mundukoak
gizarte bizitzakoak.

Ezin dau ikusi angorik,
emen bai daukaz begiak;
emengo azkatasunik
ez dau an bizi-iegiak.

EREMU

Gizonak eremu artan
ikusi egin bear du
gizona Jaungoikoagan
Aitak artuta maitetsu.

Eremutarrak erria
gogoan izango dabe,
Jaungoikoaren maitasuna
lortuteko onen alde.

Iru-ertz agertzen dira
Jaungoikoa, eremua
eta erriko bizitza
anaikidez aikartua.

Iru-ertzok irutan bat
iñoz banatu eziñak,
Jaungoikoa ta gizona
beitez adiskide miñak.

Aita izanen ongilari,
gizonen eskergarri,
eremutarren eskari,
bizitzarentzat eusgarri.

AITA

Aita. Seme. Gogo. Jainko.
Berez dira eginbako.
Arrigarri guretzako
iksui ez dogulako.

Aren izena arrigarri;
Attsua bere izamenez,
gizadia sortu eban
bere betiko naimenez.

Gizadi errukarri:
zer dok ire barru ortan...
kezkaz inguru zapaltzen
ainbeste anai miñetan?

Min baltz ori sartu jatak,
ezpataz zulatzen soiña
ta barrurago gogoa,
gizontasunaren muiña.

Gizadia eske jagok
seme onen gogoari,
zintzotasun geiagogaz
laguntzeko gizonari.

AURRERAPIDEEN

Aurrerapideen zeregiñak
astun datoz lur gaiñera,
trumoi dardaraz edatzen doaz
lurraren egal guztira;
gizonak, berberak, sortu ditu
bere almenen neurrira,
gu zapaldu nairik jatorkuzan
indar barrien diztira.

Gizadiaren bizia goitu
nai leuke ario barriak,
bideak, estuak, jarten doaz,
burdiz ibili eziñak;
aizeak erreta ugerturik,
bizi-gaitzez jota uriak,
gaurko aurrerapide izenean
arnasa bilia jendeak.

Jendea otska ari da, arduraz, arin,
gaurko era aidatze ontan,
oro barriztuten ikusirik
gure bizitza latzetan.
Gizona, bizkortzen zatoz, garaiz,
zure erruz ii ez gaitezan,
izadia menpetu ezinik
barri saltza bideetan.

I ZADI

Izadi nekegarri,
zer dok iregan,
ezpaiezko bizitzan
gaiztoak sorturiko
lorretan?

Iñoiz ez jok ikusi
gizadi zarrak
gaur aiña ondasun poz
eta ainbeste erreztasun
gizonak.

Gizonak ez jok asmau,
iñoiz, beragan
gaurko askatasunik
ots eta ots edonundik
zuzen tzan.

Zergaitik ete dituk,
jendea gosez
egotea lurrean,,
jendea iltea utsaren
naigabez?

Gizon askatasuna
lotzen datozkik
gizarteko joerak,
gizona katei barriz
loturik.

Alkartasun ondoren
doa gizona
eta aikarren arteko
joputzak ilten joek
gogo ona.

ERRI

Erri jende zintzoak
gudarik ez nai,
Odola mingarri dau
apalki bizi danak,
sastrakai.

Nork dauka bide ori
aintzagarritzat?
Nork ditxaro bizia
zama astunen artean
beretzat?

Odoiaren ajena
nork maite daike...?
eriotz gogorrenaz
anaia ilten dalarik,
min-neke.

Nortzuk poztu daitekez
iñoren iltez?
Nun dira biotz anker
gogordunak munduan
makillez?

Zer ditxaro gizonak
guda miñetik?
Beste iñoren odolez
ioditu nai ete dau
goserik?

SALTOKA

Saltoka doa aidatzen
ludiko bizia,
ta gizonak ez daki
zeren billa dabillen
anaia.

Ikareak darabii,
batzuetan, dardar;
ikusi ezin ditun
bideak daragitso
deadar.

Illun goi-be aldetik,
aurrea illuntzar,
biderik ez ikusten
iañuak urratzcan.
Mundu zar!

Aurrera egin bear
giza-bideetan,
adimenak indarka
dagoz gizonen aide,
egitan.

Burruka ortan bizi
da gizadia,
ienak oraiña dakar,
ondoren ezbarðiña,
barria.

TEKNIKA

Teknika indarra aurrera
doa bizirik
burdin zarrak atontzen,
guztia menperatzen
goi-goitik.

Lurrak tajutuz doaz
adimeneraz,
ta goiak zear dabil
ango legeak goituz
argiaz.

Aldia menperatzen
doa gizona,
lurra istori ikasiaz,
geroa asmo barrikaz,
iei ona.

Gogoz ikasi bidez
gizarte auzi
arloko jakituriz
gizadi goitzen doa
nagusi.

Baiña norbera da?
or dago koska:
ezautzen gaiztoena,
zuzentzen gogorrena,
biotzka.

E R A

Era ezbarðiñetan
erritik doaz
urriñera gizonak;
zerbaiten billa, estu,
dabiltzaz.

Ezagutzen. Ikasten.
Motxaillaki.
GaIuts, biderik bide.
Itxasoak zearka
maiteki.

Ertilari bidetan
gogai asmetan,
gogoak zabalketan
arnas barrien billa
ertitan.

Diruak eraigiten,
ien pillatuak;
bazterrak lotsatuten
diruaren ixurtzaz
galduak.

jakitunak ba-doaz
urriñetara,
buru-bidez atxurtuz
lorratz zurrak jakitun
erara.

BIDERIK

Biderik bide doaz,
bai, beartsuak,
bidazti nektsuak,
biotzak urratuta
gaisuak.

Gosea asmetan dabe.
Erantzupena;
sendiaren guraso
ta jatekorik eza,
urrena.

Urten egin bear ii
baiño len. Nora?
Lur ez-ezagunera
ogia irabaztera,
mundura.

Biderik bide dabil
jendea. Negar!
Bizi naiaren jarrai
maite kabia itzita.
Zoritxar!

Zenbat bidar gaisuak
bideak zear
joan-etorrietan
zugatzaren ondoan
iitzear.

EUSKALDUNENAK

Euskaldunak ez dira
egon bakean
bizi arazoetan,
burua amets garrez zan
artean.

Euskaierriko lurra
gitxi etsirik,
menturazko bideak
arturik doaz asko
etxetik.

An, urrin, gogoratzen
zan erriagaz,
mindurik. Mendi, zelai
ta erri osoaren
giroaz,

Zergaitik itzi neban?
zerk mindu nindun?
Zugandik aldetako,
zu lakorik ez ba'da,
ez iñun?

Begiak galdu eusten
orko orlegia,
txikia ba'ziñan be
lurrez, nork ager zure
bizia?

ANTSIZ

Antsiz nago egunez,
gogoz, odolez,
zuregana begira;
zu, urrin, urdin artean
ama iez.

Ni ordutik onakoan,
zenbat bidarrez
neure erria oroiturik
biotza daukat urtzen
negarrez.

Amaren maitasuna
ezin dot aantzi,
berez naukazu deika,
semea ikusi nairik,
ez etsi.

Zure deadar ori
egun sentian
asmetan dot biziki;
zu eguzki artean,
ni itunki.

Milla bidar datorkit,
egun osoan,
amagandik artuta
daukadan maite miña
koikoan.

A N

An, urrin, nire erria,
berak bear lez
maitatu ez nebana,
beti, amaren gisa
deituez.

Gizadia arat onat,
ni legez dabii;
batzuetan lan bilia,
baita motxaiilekeriz,
biribii.

Batzuk negar egiten
lanik ezagaz;
lurrak iger ziran da,
jaun aren eskuetan
makillez.

Biziaren garratza
xurga bearrez
odolustu baiño len,
urriñeko mendietan
artzain lez.

Neke ta min guztiak
ez dira iñoren
erru. Neurez onatu
nintzan. Suberte au dot
ondoren.

NORBEREKERIA

Norberekeria izan da,
ondorengo arrokeriz,
pekatu egin dabena
iotsagarritzko goikeriz.

Baiña astintze barría
ikaragarria dator,
gizarteko bizi oro
bizkortuten ikarakor.

Ez da geratuko ertzik,
ezta giza muctarik
oiñestarrizko dardarak,
gaur, ikutu gabekorik.

Norberekeri doillorra,
gizartearen saskara,
iñork atxiotu gabe
oiñarte bizi izan zara.

Maitzurkeria izkillutzat
erabiii dozu, sarri,
zure burua zafintzeko
azeri zarren iduri.

MUNDUKO

Munduko barrizailleak
lur mamiña dakuse eder;
emengo jakituria
naiko ba'itiz lez. Gero iitzer.

Pisia ta kimiagaz
gizarte jakituriak.
Gizaizti ta zenbakizti
alkartzen ditu bi-biak.

Gizonen adímenagaz,
uts-utsetan, bakarrikan,
artcztu nai dau bizia,
iñork ezin dabenetan.

Bi eta bi iau bezela
ezin daitekez negurtu
gizonen eginbearrak
t'eskubideak zuzendu.

Beste jakituri bat da,
E^giileak damoskuna
txakurkerfen buruei
adarrak austeko dana.

ASTINKETA

Astinketa aundi onetan
burruka barria dator,
iodiak nai ez dabena
argalenzako baiezkor.

Ta gaztedia armin dabii,
odolak zirikatuta,
dana apurtu bearrean
bizi-barritzea nai-ta.

Ainbesteko ondamendia
millak urteren burutan,r.
zenbat gose, zenbat ilte,
guzur aundikerietan.

Ta geienez jente zeia,
bizitza errazoiduna,
ori da gaiztakcriaz
indarrak iiten dabena.

Egiak ez dira, ondo,
gizadian onartuten,
au da petralkeri zarra
giza-bizitz ondatuten.

OLAKO

Olako pentsabiderik
ez dau nai zuzenzaleak,
zapalketa orde z dauz
zuzentasunaren keak.

Gizadiak Iendik ditun
naikerizko iegediak,
ez dira, gaur, gizonentzat
zuzenbidezko egiak.

Ez gorputz, ez gogoari,
ez datorkioz iegeko
pentsakera sartu orrek
gaurko bizibiderako.

Geroz, ortik sortzen dira
iege barrien bearrak,
ta or, alkartu eziñak
bizi bitzuon zusterak.

Zergaitik izan ete zan,
eta zergaitik ete da
gizona ain norberekoia,
guzurra beraz dabela.

TA AINBESTE

Ta ainbeste gaiztakerizko
gogo maltzur gaiztoenak
erre dautsez gizonari
barruko gauz sainduenak.

Bizitza baldintz barriak
sortu dira giro onetan,
eta dardar daragie
buru biotzen muiñetan.

Lengo eratan ezin da
kokoio gisan oldoztu,
zustrai gabeko jokerak
ezin iñolaz maitatu.

Eretxi barri gogoa
egiz zorroztu egin da,
munduatzazko ustea
garbiago bear da-ta.

Gizonaren zuurtasuna
ta norberaren gogua
eriejiñoarentzako
izan bediz gar ta sua.

ISKANBILLA

Iskanbilla illun onetan
Jainkotiar izatea
zail biurtu da munduan:
egia ez da erreza.

Gizon ta Jaungoiko
ar-emanak, zelan doaz?
Gizonak ukatzea nai
dau Jainkoa, zoritxarrez?

Dirua ta aundikeria
maite dituanak ez dau
nai Jaungoikoagaz ezer:
Jesukristo'k esan au.

Beartsu ta langilleak
asarre jarten doazi.
Zer arduragabekerik
zaitue ortarazi?

Norbere txarkeri zarrak,
erantzupendunen loak,
bildurrak, makalkeriak
dira onbide etsaiak.

Goikeriak indarra dau
besteak gogor zapaltzen
munduko arazoetan,
beti, gizonak ondatzen.

BAKOITZA

Bakoitza, egitan, gara
geure erantzupendun,
norbera giñan nagusi
ezer iortu nai ba'gendun.

Baiña gizartea era
askotara eratu zan,
txiki, aundi, zuzendariz,
izateak diñon eran.

Baiña emen dago koska;
txikia gora adi dago,
menpekoa goikoari,
berezkoa dan ezker.

Giza bizitzaren muiña
dindilizka aidean dago,
ikrtenkeriak ugari
ona baiño sarriago.

Beartsuak ez dau ikusi
zuzendaria beragaz,
bear neke aidietan
argi egiten egiagaz.

PENTSABIDEAK

Pentsabideak ez-bardin.
Nai izateak ez-bardiñak.
Egiñak dabiltz burrukan
gaiztakeriaz arraiñak.

Indartsuak indarrean
dauka bere sinismena;
goiak gogor maite ditu,
au da bere zoramena.

Gorago ez ei da ikusten
bere Jaube danik iñor,
ondasunak ditu seme,
bera jorralari dator.

Jaungoikorik ez dau gura
zuzentza eskatzaillerik,
lurreko gora-berakaz
ez ei dau zer ikusirik.

Jaungoikoa dirua dau
gur-baltza eskeinduteko,
bere diruagaz dabil
grña baitzak asetzeko.

GAUR

Gaur, gizarte arazoak
alderdi guztietatik
nastau dira goi ta betik
norberekeria-gaitik.

Maitasun billa dabilnaz
asko maitekerietan,
zuzentasunaren billa
zuzengabekerietan.

Gizonak berak sortzen dauz
gose, ilte ta ostikoak,
gizarte bizi orretan
onartu ezindakoak.

Giro triskii trauskíietan
gizontasuna gaitzean,
sinismena, bertan bera,
izten dau guzurpean.

Gizadiak ez dau gura
betiko erantzupenik;
txiki ta biidur datako
ez dau nai jaungoiko izenik.

DIRUDUNAK

Dirudunak dirua dau
bere jaungoiko izuna,
urre artean amestu
bere zoriontasuna.

Dirukriak damotsa
ondasunen egarria;
aberaskerien jopu
biurtu jako bizia.

Nagusi-jaun ez-bardin bi
biotzak era berean
ezin Leitekez maitatu
bere Iotsakizunean.

Azalkeria dauka ba
erberentzi izunagaz,
munduari ederkeri
egiteko usteagaz.

Zurkerietan ibiii,
atzipetutea lortu,
jainko diruak lurrian
zeregiñak emoten ditu.

ONDASUN

Ondasun ugaridunak
ez dau asmetan barnean
Jaungoiko bear izanik,
asez dabillen arrear.

Lur ondasunen arrear
Jainkorik ez dau nai ikusi,
ez dau nai argitzerik,
bera izan al dedin nausi.

Arro, «gu gara erria»
diñoen jende zeï zeïak
Jaungoikoa ukatzen doaz
ausardikeriz betiak

Aurrerapide izenean
norbere aundi-ustean,
bizi-jaube dalakoan
ta goiak artu naiean.

Jaungoikoa ukatzen doa,
Aitak maite eban erria,
nundik nora ete doa
itxurik galduz bizia.

ERRI

Erri langillea ernai;
zure izerdiak ez dira,
ez uts ez alperrikoak
geroetara begira.

Maiteen zaitun Egiilea
begira ari da biotzez;
iñoz ezin aztu zugaz
maitasun zintzo garrez.

Zure aurrerapena nai...
Zure bizia goratu...
Zure nekeak arindu.,.
Zure etorpidea askatu...,

Sarninduak ditu lagun,
nekepetuak aiskide.
Zapalduak askegarri,
gaisoak osasunkide.

Kristo Jauna ez bardindu
guzurrezko diruagaz,
ez jaun aundikeriagaz,
zeugaz, bai, beargiñagaz.

ALDI

Aldi barri etorkeran,
ez jakiñaren garretan
sartzen da gizabidea
illuntasun baltzenetan.

Lengoak eta oingoak
ez darabiltz Ici bardiñak,
lengo buru ta biotzak
ez zirean ain ariñak.

Gogo ariñak gaurkoak,
Icngoiz gaiñezka betiak,
atzerakoiz aspertuak,
zerbaiten amcslaríak.

Asi, ekin ta jarrai,
illunetan sartu dira,
bideak urratu bear
ta danak jausi sasira.

Gazteak odola bero,
zarrak odolak illotzík,
guraso semeen artean
burruka dabil gogotik.

GIZARTEA

Gizartea, len, io egon,
uxencntzat pozgarria,
buruko-min gitxiago,
xurgatuz odol gorria.

Gizadia lotsatu zan
jopukeri ain balzagaz,
giza-bizikera etzan
goiak eukana beragaz.

Erri-arteko aldeak,
aundiak txikia iruntsi,
arrokeriz ta aundikeriz
txikiak negarrez bizi.

Laterri aundi artean
banakuntz gogorak dagoz,
indar ta diruak dabiltz
besteak goitzeko asmoz.

Buruko argibideak,
iñun, ezin dau argitu;
noz arte txarkeri orrek
bearko ete agindu?

INDARDUNEN

Indardunen apokriz
illuna ta banaketa
zabaltzen dira gizadian,
betiko nor geiagoketa.

Gizadiaren gain dator
madarikatze sator ori,
errugabeko jendea
gudaz iltera ekarri.

Arro nausi puzkeria,
gaiztoen maltzurkeria,
indar norberekeria,
gose arlotekeria.

Noiz arte ibiliko zaree
inguruak astinduten,
egi-argia illunduta
gizadia lorrinduten?

Gaitz maltzurrcen nabarmenez
gizaldi atzerapenez
bizi gara zoritxarrez
lurreko gaikeri indarrez.

BURRUKA

Burruka naste orretan
gizonak eta erriak,
bizi-miñak eraginda,
artuten bide barriak.

Ezeren eskurik gabe
ezin lei izan argiduna,
argiak berak damotsa
egizko ezagumena.

Lurra eta jazoerak
menperatu bear ditu,
bizitzaren gaiztasuna
beren erara gírotu.

Erriketaren giroak,
diru tzaren gora-berak,
gizai te auzi-mauziak
daukez konpondu bearrak.

Ez dau atzeratu bear...
gizon bakar nai taideak,
norbere ona zaintzeko
ar zitun eskubideak.

GIZ-EGINBEARRAK

Giz-eginbearrak dira
ta origaitik diardu
otska gizadi barruan,
egia ez dedin gaidu.

Gizonak, argi, ikusi dau.
Zuzengabekeria da,
ezbardintasunen arra
berek ta bi eginda.

Gizadiko iaterriak,
oraintsu, sortu barriak,
munduan toki bat nai
dabe euren eskubidiak.

Lengo iaterriak iegez
gaurko bizia nai dabe
jakitura, ogia,
eta aurrerapidea be.

Baiña, zoritxarrez, alde
aundiak banatzen ditu
erri aberatsetatik.
Noz arte ain atzeratu?

GIZONAREN

Gizonen eskabidea
sortzetik dator ixiiiik,
barruko indarrez beteta
odol bcrotasunetik.

Lagunak gizon izan nai ;
artu ditun almenakaz
beregán daroa azia
eskubide osoagaz.

Beargiñak nai iugiñak
dei egiten dabe gogoz
egoki dana eskatzen
fameiaren aidekoz.

Ogia ez dau, bakarrik,
nai egiz giza-semeak,
buruko argi aimcnak
nai ditu argiz aseak.

Gizon izan gura dabe
langille ta zuzendari
iantegiko arioetan
ugazabakin gidari.

MUNDU

Mundu zar ontako gaitza
irabioan, mattzurki,
dabil bere naietara
argitu eziñik, zinki.

Gizadia zatituta
dago gizonen artean,
gora-bera aundiak ditu,
beren illunpe nastean.

Jakitunak, ez-jakiñak,
aberatsak, beartsuak,
aundizkiak, menpekoak
gizadi baten urtuak.

Ez-bardintasun aundia,
zer esan gura daukuzu?
Zer dago zure barnean
gizonik ez ba'daukazu?

Nork sortu dau atde ori?
Goi-be zalea nundik da?
Nun da turraren jaubea
ixil ixilik ostenduta?

EGOERA

Egoera ítzaltsu ornan
min dauka, gosez, urdaillak.
Min buru argizaleak,
min giza-gorputz erdi-illak.

Buru-rnin aundia dago
gizon nekatu artetan,
barrenean deadarka
ots dagio irakiñetan.

Samínduaren deia da.
Gosearen dei-oiva.
Zapalduaren arena.
II-aurreko alaraua.

Ezbear onen artean
gizonak bizi nai du ;
osoa ta egokia,
gizona nai dau aipatu.

Azke gura leuke ikusi,
argiz jaio dan semea,
argi egin ta azkatzeko
gizadiaren bidea.

LURRAK

Lurrak ondasunak ditu
oraindik negurtu barik,
zer ta norentzako dira
ez bah ba'da azkatasunik?

Mundua indartsu dirudi,
adimenez, ondasunez;
gizonak ba-dau argia
bizia argitzeko bidez.

Lurrak ba-ditu barruan
aurkitu atako onurak
gu bizi al izateko
bizi Jaubeak emonak.

Baiña indartsu ta indargea
bardin ez dira agertutzen;
eskuarteko ondasunak
ez daki ondo banatzen.

Biotz maltzurak ez izten,
beretzat nai dau guztia.
Ain txikia ta ain argala,
aundiki zalea dana!

NAST EAK

Nasteak ta tenik ezak
gaurko gizadi oneri
iguin eragiten dautso;
ainbeste zabarkeri...

Agiriko naste orrek,
biotza ustei ez-paiego,
ain mingarri ez litzakez
gizadiarentzat izango.

Gizonak bide bi ditu
gizadi arazoetan,
azkatasuna batetik
eta joputza bestetan.

Joputza ez da iñorentzat,
adimena ta biotza
azkatasun deika dagoz,
betiko zori esketza.

Eta gizonak ba-daki
bere eskuan dagoala
gizon zintzotasuna
zeregiñak bereala.

BIZITZ

Bizitz ez-bardinkeriak,
gizonen iotsakizuna,
ain indartsu agiri da,
beti, zapattzen gizona.

Burua eta biotza
ar gorriak jota dagoz:
ezin ikusirik iliun,
ezin maitaturik gorrotoz.

Arrokeriaz gizona
ezin da inñundik gelditu,
zorabioak jo dautsa
kirtenkeri zarra indartsu.

Burruka dauka barruan,
kanpuan dagoan egi
ta barru ziztrinkerian
ona ezin erabagi.

Gizonak txikikeria
edonundik dau ikusten,
baiña bere gogoetan
bizi ohea irrikatzen.

ZENBAIT LUR GAIKERIARI

Zenbait lur gaikeriari
ezarrita diralarik,
iñola ez dabe gura
egi zustrai ikusterik.

Oian azkeago egon
nai ieuke azkekeritan,
erantzupen garraziak
ikutzeke barruetan.

Gizon erara bakarrik
gizadi au azkatzea
nai dabenak lur onetan
dagie lerro betea.

Baiña gizonen almenak
oso murriak ez ete?
Gizonen gaiztakeriak
ezer egin ete leike?

Onak sortu bear ona,
aian diño argi onak;
gizona zeian gaizkatu
gizonen gorroto zarrak?

GAURKO

Gaurko mundu onetan be,
ainbeste zarpilkeritan,
gizon asko ta asko dira
ardura onen bidetan.

Gizona zer da gizadian?
Norbera norberarentzat
aundia da gizartean,
ta ni zer naz bestientzat?

Miñak zer esan nai dausku
gizonaren odoietan,
berez, nai besteren batek
emonda jatorkunean?

Zer ete da neke indarra?
Zer da gaitzaren samiña?
Zer neke ta arantzetatik
datorkigun gorputz-miña?

Zer da iñork nai ez dauana,
Utsik gabe datorrena?
Zer da bere itzaltasuna,
gizon askoren jarduna?

AINBESTE

Ainbeste aurrerapen da
gure gizarte bidetan,
negarra ta zapaltzea
dabiltz erio odoletan.

Eriotzak zalantzarik
ez dau gazte ta zarretan;
ixilik, baiña, indartsu, nor
zara zu erri bidetan?

jakituriak ez zaitu íl,
eriotz bildurgarria.
Gaur arte Kristo'k, bakarrik,
goitu dau zure il barria.

Aurrerapenak ez zaitu
lotu lurreko bidetan,
gaur artzaiñakaz da agertu
indartsurik gizonetan.

Zuk daroazu, gizona,
zure bizi ta naiagaz,
zer dagon ta zer ez dagon
ondorengo galderagaz.

Gizona gaidezka ari da,
zer balio ete daben
lortuten diran onurak
ainbeste nekeen ondoren.

Egiz datorkit burura,
munduan zergaitik artu
bear dan ainbeste neke
ezer bear ba'da lortu.

Ezer ez dan gizonari,
nungo jaubek emon dautso
eskubidea, bizia
iñori kentzeko. OTSO.

Nork kendu leike bizia?
Nork zapaldu lei erria?
Nork beztu askatasuna?
Nork iraindu entzutia?

Txarkcria guzti orrek
egiten dira iudian,
eskubide bape barik
gizadi oso aurrian.

Gizon zurrak, gaur egunez,
jakiturian darabil
gizon eriotz ziurra
Jaunagan dagoia zintzii.

Zer zara, eriotzori?
Iñork ez zaitu maitatzen.
Zer czpata dozu zukan...
gizadi ona bildurtzen?

Biziaren mugea naz,
iñor ez dot ikaratzen,
sinistuten dabenezat
bizia daukat loratzen.

Gizon zurrak lagun ditut;
geroko pentsabideaz
oraingo bizitza ornan
ona egiten dabiltzaz.

Bildurra guztiak dauste,
baiña, adi, giz-anaiak,
zuen eginen saria
betiko zori dirdaiak,

Gizonak zer emon leio
inguru gizadiari?,
negarrez dagon lur oni,
zuk niri ta nik zuri?

Gizon jakintsu nausia,
gizon zintzo beargiña,
gizon leial ziñestuna
billa dabil erantzuna.

Giza- seme batzuk, soillik,
aurrerapidea emon
nai dautse gizadiari;
besteak, barriz, or konpon!

Lur giroa dakusenak
lur onurea damotse,
gaurko bizia indartzeko
legezko dan bezelaxe.

Giz-sinisleak geiago
gaur ta geroa ikusirik,
gizonen ardura biak
nai leukez itzi beterik.

IL OSTEAN ZER?

II ostean zer? Zer dago?
Ezer eza ala geroa?
Utsa ala aiatan bízía,
zer nai dozu egotea?

Gizonak ez dau nai ilterik.
Berezko da biziaren
earri illezkorra gugan;
beti, beti, jarraien.

Miñak ukatzen ba'dau, zer?
Naiak eskatzen ba'dau, zer?
Egokiago zein ete
bizi ata *geratu iltzer?*

Gizonaren esakerak
nun dabe sort-iturria?
egi ala griñartean,
zein da bear dan bidia?

Illak biztu ebazanak
geroatzaz esan dausku:
«illak berbiztuko dira,
danentzat da bizi-leku».

EDOZEIN

Edozein gizonek argi
daku lurreko ondasunak,
urre, zidar, bearrezko
diran aberastasunak.

Oro dira gizonentzat,
guztien esana dan lez,
gizonak dau eskubide
lurra goitzeko lan bidez.

Lenbizi gogo emonik
ekin ta ekin lanari,
ogia sortuerazi
zapaltzen dogun lurrari.

Oiu bardiñak ez dira
gizonetatik urtenak,
nortzuk dabiltz egiagaz,
nortzuk botatzen guzurak.

Norkeridunak beretzat
nai leukez ugarienak;
ianderrak ostera diño,
danak dira guztienak.

NOR ZARA ZU?

Gizona, nor zara zu, nor?
Zer diñozu zuretzaz, zer?
Gizona ezkutua da.
Besterik ez, ez, ezer.

Gizonak beretzaz esan
dituen gauzak, ez dira
bardiñak, ez eta ere,
beti, ziurrak argíra.

Aundizkiak bere erara.
Alperrak bere gisara.
Zintzoak al-dabenera.
Beargiñak beretara.

Lurreko indartsuak ez
dau nai Jaungoikorik izan
dedin, emengo arazoz
kezkatzen dan lez lurrean.

Ori da pentsabidea.
Ori da on maitasuna.
Ori da etorkizuna
eurentzat nai leukiena.

TA, ZU?

Ta zu, lengo baterarte
sinistedun izan ziñan,
zuretzat zer da bizia
eta iurreko gizona?

—Ni amorratuta nago,
giza senetik unen dot;
kateiak apurtu ditut,
orain ezer ez ditxarot.

Niretzat ez dago ezer,..
Zarata egiten nabii,
nabillan toki aldeetan
erostan zirpil zarpil.

Ez dakit norantza noan,
ezin dot ezer ikusi.
Poltzan ez daukat dirurik,
baiña maite dot Wiski.

Nire antzera dabiltzaz
beste konpontzailie batzu,
bai, ar-emekerietan
bata besteaz indartsu.

KITTARRA

Kittarra jotzailte ekitx...
Zuk zer abestuten dozu?
—Gorrotoz beterik nago
barruraino zital ta su.

Ezin dot ikusi jaunik,
nai ta ni markeski bizi,
beste gizon dirudunak,
ez, ezin ditut ez iruntsi.

Gorrotoa sortu jatan...
Barru gorrotoz bizi naz,
beazuna mingostuta
daukat kiput erreagaz.

Ermitarik ermita nabil,
sinistunak arrapetan,
n k ez daukat sinismenik,
ainbat jausten nire erpetan.

Gazteak parre ta txalo;
na^e usiak irri-parrez,
pozik dabittz n re inguru,
neuk danak atzipetuez.

AU DOK AU

Au dok au nire eztegua,
iñoz bear egin barik
baserriko lurraldeetan,
txaloka niri osorik.

Iñoz ez dot lanik egin
lantegiko burdiñetan,
ango nekien maskurrik
ez daukat nik eskuetan.

Ni naz ekitx kittarreru,
sua, garra, sua, kea,
eske nabil ari t'oni
ta pozik daukat jendea.

Aberats aundi bezela
bizi naz gurasoekin,
areen nekez baliatuz,
sarri, ez konporme eurekin.

Nire eredua ori da
neskatxakin Wiskietan
cmonik denporea
al dodanik geienetan.

N I

Ni kittarreru nausi naz,
ni ez nabil asmoetan
beste askoren antzera
ermitako zeiaietan.

Abadeak ez dabena
dot kittarraren soketan,
dardarea iagunentzat
mozkortzea iortuketan.

Zuzentasun itza ez dot
erabiiten jende aurrean,
egur otsaz zoratuten
ditut biotz barrenean.

Egirik ez dot aitatzen
griñak zirikatu baiño,
ori da bide egokia
azken eibururagiño.

«Erre!, birrindu ! . dirautset,
ta nagusi ta gazteak
txaioka goratzen nabe,
putzak putz, danok puztuak.

ZUZENTASUN

Zuzentasun itz ederra! !
Zuurtasun jokabideak
kittarreru onentzako
aski dagoz, bai, legeak.

Irautzakeri onetan
ez dogu zuzenbiderik,
itz utsak eta mítoak
zabaltzen doguzalarik.

Irautzero, kittarrero,
nik darabilt eztegua,
jendeari biotzean
sartzen nabil gorrotua.

Ta jendeak lengoz, ziur,
aspertuta dagozanez,
edonora doa pillo;
guzurren berotasunez.

«Sua!, erre ! », esaten nabil.
Egizko kirtenkeria!,
txaloz jabiikit ondoren
euskaierriko jentia.

EGI ORDEZ

Egi ordez artu ditut
guzurra eta nastea
ta itxaso nastatu ontan
astar bera da nausia.

Arrantza ta arrantza nabil
kittarrez eta min luzez...,
zelako astakeriak
entzuten dituen pozez.

Guzurra naiago dabe
egia bera entzun baiño,
lengo guzurrak ta griñak
luzatu dira gaurdaiño.

Gizonetik gizonera
ez dago alde aundirik,
jaungoiko bako gizonak
ba-da an, berez, zapaltzerik.

Ez dau gura iñork iñundik
ezertan aginduterik,
norbera dauka naikotzat
ondatzaillea dalarik.

NIRE

Nire asmoa ez da ba
bakearen zaratea
erriari emotea,
ori ez da nire egitea.

Maitekeria batetik
ta gorrotoa bestetik
sortzen nire barrenean
illun inpernueatik.

Gizonik ez dot maitatzen,
goratasun billa nabil.
Oorezko gar gorrietan,
hai zorikí, eta ez

Alegin guztiak ketan
egiten ditut : Jainkoa
lur ontatik kendu nairik,
ordez sartu gorrotoa.

Gizonen grña gaiztoak,
berez, onartuten dabez,
euren guzur jaungoikoak,
pozik, maitatuten dabez.

A I

Ai, kittarreru borrero!,
zer dabilk Euskaierrian?
Zenbat dituk ire egunak
gure erriaren erdian?

Erri au euskalduna dok
berez, zentzunduntasunez;
euskaidunak gaituk geure
barru erritartasunez.

Izkuntza, eta izakera,
ta nortasun berezia
ditu euskaldun erriak
urteen buruz erantzia.

Erria geldika doa
bere sena galdu barik,
barruan daukan odolez
mintzatzen biziz beterik.

Orra erri edestia,
lurreko erri danena,
curen izatetik artu
bear dabe nortasuna.

EUSKALDUN

Euskaidun erria ernai!!
Zure barru garbiari
begiraturik, ots!, dei egin
euskai erritar danari.

Zure ondasunak asko
dira, jakituriz, iurrez,
erriz ta gizontasunez,
jatorrizko giro berez.

Euskaierria zara zu.
Zure semeak euskaldun
gizaidien gizaidietan,
semeak baita fededun.

Emengo gizonak, ziñez,
bera ez daia jaubia
gizonen biziarena
ikusi dau alegia.

Ori ikusi daun gizona
ez da guzurkcriarena,
ez doa paitsokeritik
ondatzen errien sena.

B E

Kittarrerori be deitu
beraren en aundirako,
zu ezagutu al zaizan
bere bizi guztirako.

Gizon bat nor da bakarrik,
erria onartu barik
jenteei otska ibilteko
onen itza apurtu nairik?

Ez dabela sinistuten
esaten dau agirian,
ta sinisdunak ondatzen
dabil ermita inguruan.

Ermitan ez dau sinisten
ta ermita zelaira jun
bear, Jaungoikoa kentzen
gizonen barrutik urrun.

Norbere ooreagaitik
egin bear dala diño,
baña oorea izan daiteke
arrokeria ilteraiño.

J AIO

Kittarrero jaio orduko
bizia ba-zan iurrean;
Egillea nunbait ba-zan
bizitzaren barrenean.

Gizon guztiak baiño len,
Jakituria ereilie
sortzen ta sortzen ebillan
bizia Jainko Egilie.

Gizon guztia txiki da,
bera baiño ien ba-zana,
ain errezki ukatzeko,
beti betikoa dana.

Jaungoikorik ez dot gura
dirautsazu erriari;
sinistun ezik, gizonak
zergaitik zapaitzen ari?

Nundik dozu eskubide?
Zer da ausardikuntza ori
bere eskubidea ilteko
zeu ez zaran gizonari?

ZUZENTASUNA

Zuzentasuna nai dozu.
Zuzentza nai dau erriak.
Bide orretatik doaz
zuurtasunaren gogaiak.

Baiña erretea, sua,
nungo zuzentasunean
sartzen ete dira, bidez,
gizon gizonen bidean?

Munduko kittarra danak
erreko ba'iitu suak,
zer esango ete ieuke
abeslari zintzo danak?

Apurtzea ez da ona,
ez da zuzentza bidea,
zergaitik nai erretea...
zergaitik bestea iltea?

Nor da biziaren jaube.,,
lotsagabekeria ala
jakituri ta maitasun
danaren egi apala?

ZA? AL TZ E RIK

Zapaltzerik nai ez eta
or, doa auspoaren putza,
norbere aiskide ez danak
artuko dau garrototsa.

Musika au nork ulertzen dau?
Ongiite uts daia uste daunak,
noraiño zapatdu nai dauz
giza eskubide danak?

Erretako lantegian,
nork bear egin ete lei?
Su-garrak emongo ete
bear barria gizonei?

Gorrotoaren azia
diabru buztan gorria,
gizadia apurtzen dabii
kanta kantari iarria.

Txarra kentzca nai dogu;
egin bear dan iana da,
txar bigaz ezin konpondu
bizitzaren agindua.

GIZONAK

Gizonak ez dabe bardin
íkusten bizi zustraia;
nork norbera dan erara
ta asko bere gaiztakeria.

Biziaren azalpena,
ezbardiña naiz aurkako,
norbera goratzea da
geienetan lar gogoko.

Ortik dator banatzea,
munduko kaskarkeria,
jakituriarik eza
eta maitasun urria.

Eleizak ba-dau bere itza
arazo aundi onetzaz,
ítz garbia, jakituriz
betia ta maitasunaz.

Jaungoikoak emon eban
irakatsi onen guna,
gizon í.lkor guztientzat
egokia izango zana.

BANATZEA

Banatzea samiña da,
eriotza bah dakar...
euskaldun sinisbakuak
sortu daben bide nabar.

jainkorik ez da bear
kantu otska erriari...
Au dok ziri gatgarría,
ona kentzen gizonari!

Euskaldunen batasuna
ederra zan lengo baten,
s^gizonaren itza eukan
batak besteai on citen.

Aionaren seme areik
beste AITON betikoa
egiz onartuten eben,
eurentzat argi goikoa.

Ez ziran ez lotsatuten,
ta bai ostera poztuten,
argiaren argietan
laiño baltzak urratuten.

EUSKALERRIKO

Euskalerriko Eleizak
min dau biotz barrenean,
ainbeste saka-banatze
daiarik semeen artean.

Erri ain sinistuna zan!
Barruz ainbeste maite eban
geroko artu-emona
gure lurraren zarretan.

Egitlea maitatzeko,
lurra maitatu bear da,
gizon-kideak onartu,
txarrik ez egin iñola.

Frlejiñozko zustraiak
gogor errotuta agertzen
ziran euskal batzarrean;
beti, egia maitatzen..

Egiaren zalea zan,
era betera erria,
egizko bizia maíte
euskaldunak. Or egia!

GIZONARENTZAT

Gizona gizonarentzat
otso-gose biurtua;
bere jokabidea da
ondamu ta gorrotua

Norberekoikerietan
bizia oiñarriturik,
iñun ez da maitasunik
ez eta laguntzaillerik_

Gizartea otska ari da
miñetan bizi eziñik,
berez on-zaiea bait da
biotzaren barrenetik.

Noiz arte izango ete da
burruka barrabas ori,
noiz argituko jakue
buru illun ori gizonei?

Gizona argiaren biila
nundik nora ete doa.
Nun aurkitu nai dau lurrez
goitik datorren argia?

MUNDUKO

Munduko endredu ontan
argi zuria agiri da,
illuna urratzen goizean
zeru goi-goitik lurrera.

Illunak ez eban gura
goi-argia etortarik.
Laiñodiak bildur ziran
justuriak ikuturik.

Iilunak bere gaitza dau
zabarkeriz ondatuta,
lapurketa, gaiztakeri
maltzurkeriz baltzituta.

Zeruak itz egin eban,
Aitaren Semea eguan
gizonaren irudia
zala esaten munduan.

Gizonak, Egille dana,
maite eikean zerupean,
ortarako gaia eukan
barruko almen betean,

MIN

Min artu neban, min emon
eusten gizonak lurrean,
egi zaiea zanari
guzurragaz zapaitzean.

Guzurra, nagusi, ikusi
eban petralkerietan,
sinismenaren egia
bestetuta gizartetan.

Doakabea eritxon
ikusten ziardunari,
etzan gizonen bidea,
ostutea gizonari.

Iltea ez zan egoki,
gizona ez baita jaube,
ta zenbat iiten ebezan
ezeren ezpairik gabe.

Olako indarrak indarrez
indarkerietan dabiltz,
artu ezin dana artuta,
zorakerietan gabiltz.

Baiña gizonak gizona
zergaitik iraindu leike?
Gizonak gizona nungo
eskubideaz il daike?

Arrokeriaren garra,
itsukeriaren keia,
bíziki dabil askoren
bizitza ondatzaillea.

Gizonaren nortasuna,
izatez da aundi gorena,
beraren baitan daroa
deduzko ikutu gurena.

Notiñak ez dau jauberik
biziaren argietan,
iñor ez dau nagusirik,
ez jaunik oin bikoetan.

Askatasundun da berez,
sorreratik ilteraiño,
giza-izatearen muiñak
dei dagi azkeneraiño.

GIZONAK

Gizonak argi txikiaz,
argi txikia bai berea,
epaitzen dau bere erara
urkoaren jokerea.

On-ez au daroa beragan,
griñaren txatxarkeria,
txarraren norkeria,
nortasun ustelkeria.

Eztana nai dau beretzat,
iñundik artu gabeko
gizonen jaubetasuna
berepean joputzeko.

Giza usteikeri aundia
iñogaz jaubetutea,
zapalkeriaren garra
erraietan izatea.

Noiz suspertu bear ete
dau aurrerapide zala
dan batzarreko gizonak,
ez izateko ondatzille?

Baiña, gizon, nor zara zu,
zure Egille ain aundia
zure izatez oroitzeko
bizi jaube on guztia.

Gizonen al-izatea
zerutik dator iudira.
Aingeru berberak baiño
zerbait txikiago dira.

Ta emen giza-semea,
bere argi ta biotzez,
izadi guztia baiño
ederrago da urre-bitsez?

Baiña Jaube'k gizona ez
zun bakarrerako sortu,
aurren aurrenetik gizon
eta andra agertu ditu.

Gizona bere izakeraz
gizarterako jaio zan,
adimen ta borondatez
laguntzeko egina izan.

IZADIAREN

Izadiaren gaññera
eta izadi beretara
begiratu eban Jaube'k
beraren asmoetara.

Ederra, ona eritxon
sortu eban izadia,
askoz ederrago baiña
bere antzez gizadia.

Lurra aberats bizi-bidez
orniturik itzi euskun,
urre, zidar, arroiio
billatu ala ba-gendun.

Gizonaren balioa
guzTietan eder-eder,
buru biotzetan eukan
Egille berberari esker.

Ari ta ari ibiliko da
bizi bidearen bilia;
nor-geiagokaz sarritan
bestea zapatdu ta illa.

ZUZENTASUN

Zuzentasun bizikeran
Jauna'k sortu zun gizona,
eder eta uts gabeko
gauza askoren nausi-jauna.

Izaki bikaiñena zan.
Or ezpairik ez egoan,
lurreko jaube bezela
bizitzan poztu egin zan.

Egilea nagusitzat
artzea ez eban nai izan.
Sorlea alborantz itzirik,
gizon bidetik nai eban.

Gizonak bere elburua
berak lortu nai bakarrik,
au zan uts arrigarria
jaio eta beste barik.

Burua cta biotza
illun geratu ezkeru,
gizona ain da ezer-eza,
onik ez dau eiten gero.

LEEN

Leen iagun areik, egitan,
Jainkoa ezautu eben,
baiña ez eben goraidu;
grñetara ziran makurtzen.

Bizia euren erara
euren nausitzaz bakarrik
eratu gura izan eben,
Egille —jaubetza barik.

Gizona gero tristea,
zuzentza barik ebiiian,
legerik ez eban gura
gizonen naikerietan.

Ondoren, guztia ari zan
gatez zuioetan jausten,
lotsatzen, ingurukoak
gogorkeriz ondatzen.

Biotz totoa sartu zan
barru barren ondoraiño,
gizona gaidu eban
lezaren baltz muiñeraiño.

ZUZEN NAI

Gizon zuzen nai kirtenak
barriera begiratutzean
beregán ikusten ditu
ona ta txarra nasteán.

Lege zatarra deritxo
beregán daukan aierra,
naiko ez teukean txarra
egiten jardun bearra.

Edonundik arí jakoz
zirika gaiztakeriak;
guzurraren malkarrera
daroa, bizi, etsaiak.

Arrokerizko jakintzaz
ez dau ezagutu gura
gizadiaren Sorlea
norbere aundikerira.

Gero gizajo txatxarrak
ez dau gura makurtzerik
Jaunaren esanetara
arrokeriak goiturik.

EZAGUTU

Jainkoa ezautu nai ezik
trokarte aundienera
jausten da, itunik, gizona
iiiunaren erpapera.

Ta ara nun dagon gaixoa
bere baitan zatiturik,
zaputzkeri gogorrena,
miseri baltz biurturik.

Ta bere baitan ez dauka
besterik burruka baiño,
barru burruka doako
gizarte bizitzaraiño.

Gau ta egun, edonun,
burrukearen goguak
ez dautsola izten bakean,
inpernuak dau artuak.

Baiña geiago oraindikan,
gizonak berenez ona
danik ezin dabela ein
dirudi. Galdu alena...

BAIÑA ALDIA

Baiña aldia betekeran,
Kristo Jainkoa agertu zan;
argi bera, bere iza tez
zana, gure giz-antzetan.

Zertan dator? Zer gura dau?
Gizonen azkatasuna.
Txar ta diabruagandik
jareiten gizatasuna.

Gizona indartzera dator.
Gogoz barru-barrenetik
ienengo barriztutera,
ez baitau nai ondatzerik.

Kateiak kenduko dautsoz
gizon itxura emonik,
itzez ta egiteen bidez
bide onak argiturik.

Munduko agintzailia dan
txarkerizko buruari...
BIZIA iiten etorri zan
on eñez gizadiari.

OSO BAT

Gizona oso bat danez
gorputz ta gogo ditu,
izaki bikaiña eta
guztitan ederren dogu.

Basazko dala agiri da,
iur guztiaren gurina.
Lurrak giz-basatik artu
dau goratasun zuzena.

Lur biribilla, apala da,
ixilik dago berean.
Gorrotorik ez guretzat.
Biraka, beti, aldean.

Gorputza ez da aspergarri,
ez eta ere irrigarri;
betiko bizitzarako
agertu izan da arrigarri.

Goragarria da, beti,
bizi eta illun artean
betiko argia itxoten
atsedeneko aidian.

GIZONAK

Gizonak ba-dau lera zar,
jaiotzatik jatorkona,
norbaiten bizi guztia
azpiratu nai leukena.

Ta zer, lera origaitik?
Berez daroa kemena,
eginbearra, gogoia,
gurtzeko Egille dana.

Munduko zer oro baiño
aundiago da bakarrík,
bere uste bakan orretan
ez dauka iñundik okerrik.

Bere barruz, maitasunez,
jakituriz, azke izatez,
ez dau beste antzekorik
betiko onaren egitez.

Barrura begirakeran,
Egilea ikusten dago
ta bere zona ere,
ortxe, eratzen dau nausígo.

ARGIA

Argia dauko gizonak;
andik, betiko Argitik,
artutako argi izpia
da gizonengan bizirik.

Argiz jantzitako Seme,
origaitik da guztíak
baiño ederrago ere,
diñoskunez siñistek.

Aberearena ba-dau...
Ibaiarena ere bai...
Mendiko zuga taren bizia
lerden dagersku, ta anai.

Arria gogorkeriaz,
basca basakeriaz,
zer guztien itxurea
beragaz bat egiñagaz.

Burdin ta borontze baiño
gogorrago jat agertzen;
argia itsutu bearrez,
zelan dan gizona lerden.

BAINA

Baiña gizon jakintsuak
Jaungoikoagandik argiz
ta bere ekiñaren lanez
arrigarrizkoak dagiz.

Munduko lurra gaur ez da
asikeran zan bezela,
otea, larra, sasia,
arri otza eta arbela.

Gizona ondo orniduta
agertu zan asieran,
burua jakituriaz,
maite-sua biotzetan.

Agindu santua artu zun
bere Egilleagandik,
zulo tontorrak bardindu
guztia orleiz jantzirik.

Denpora aldi guztietan
adimen eta biotzez
gizonak landu dau lurra
beraren eginbearrez.

GAURKO

Gaurko gizonak egitan
zart daragitso lurrari,
antziñako gauza zarren
billaketan ari ta ari.

Lur barruetako ondasun
eta indarririk itzalenak,
lur azaleraño dakaz
buruz egiñik lerrenak.

Ipar-Ameriketako
gizon jakintsu aundiak
lurreko egitetan ez
ebezan lotu begiak.

Jakituriz konturatu
ziran, jakituriaren
Jakituria ba-zala,
gizonak asmau ez arren.

Ta urriñean, an goietan,
illargiaren autsetan
Jainkoa goratu eben
betiko maite garretan.

GIZONAREN

Gizonaren adimena
lurreko gertarietan
bakarrik ez da goratzen,
arago doa barrundetan.

Gauz arein egikeretan,
gertakarien sorkeran,
adimen Jainkotiaren
oiñatza ikusi dabe an.

Gizon adimen argitsuak,
guk ikutu ezindako
egi izpiak ikusi ta
artuteko indarra dauko.

Izate adimenduna
jakituri barrietan
argitu bear dau eta
osotu bere lanetan.

Giza-izate maitezkoa
poztuten da argietan,
beti maitatzen, maitatzen,
egiaren lei-gandutan.

ALDI

Aldi ontako gizonen
zuurtasuna bikain dator
biziei ona egiten,
danontzat itxaropenkor.

Jakituri barri onek
oraingo egun onetan,
zeregin aundia dauka
gizonen bizi bidetan.

Aurrerapidea ez da
bakarrik bizitz zoria,
aurrercapideak ona
egin bear dau ugaria.

Gizartearen bizia
argitu, bigundu, poztu,
gizonen senean josi,
giro egokiak sortu.

Gizon lapurrak kenduta
gizon zuur ongilleak
biarko egunak deskaz
ain bear-bearrekoak.

GIZON ZUURRA

Gizon zuurra, berez, bere
barnera aditzen jat ari.
Gizonaren legea da:
jo norbere ezautzeari.

An, barruaren barnean,
lege bat daroa bizi.
Gizonak sortua ez da,
baiña nabaitzen gogorki.

Eskabide aundiak dauz;
beraren indarrezko oiuz
gizonari dei dagitso,
«esana egik» eskatuz.

Maitatzea, on eitea,
eskatzen ditu biziki;
txarkeria, alderantziz,
ukatuten dau gogorki.

Barru daroa legea;
onen arauz epaituko.
Gizonaren duintasuna
esangintzan aurkituko.

BARRUKO

Barru-deia dantzunaren
bideak onak izanez,
gogapea da irakasle
ziur, bere mintzo leunez.

Gogapearen zuzentza
aundia izaten danean,
gizontasuna indartsua
izango da gizartean.

Onaren indarrak argi
egingo dau gizonetan,
gizartea obeago
biurtuko dan ordutan.

Naikeriak ilgo dira,
maitzurkeriak baztertu,
guzurkeria lotsatu,
nausikeriak txit austu.

Gogape zuzenak, olan,
bota nai dau txarkeria,
lora zurien antzera
agertu dedin bizia.

BARRU

Barruko lege sendoak
ortzak agertuko dautsaz
gizon lotsagabeari
oífiastarrien indarraz.

Gogapea dau gizonak
bere izate guztiaren
barreneko muin saildua
egi guztiak zainduten.

Berez da muin ixilla
ta ixil guztien kabia,
erantzupenez betia
kontuen eskatzaillia.

Erantzupenak legea
agertuten dau sendoki;
zer egin bear dan dager,
ta txarra izteko zuzenki.

Barruko zarata zur au
txarrarí arrika da ari,
ta ona adierazoten
txarrez doan gizonari.

AZKATASUNAREN GAIA

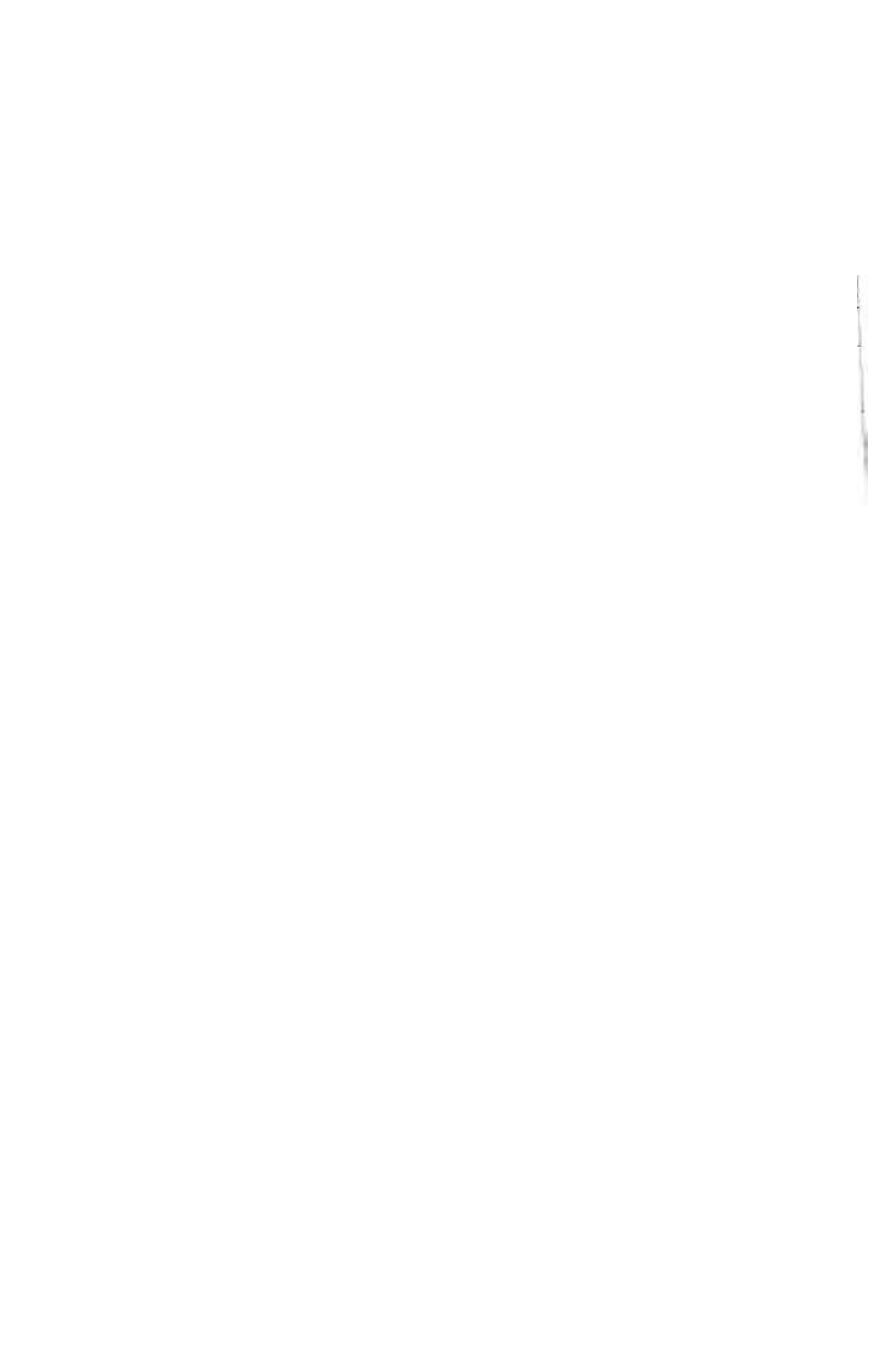
Azkatasunaren gaia,
gogapearen abotsa
da gizonaren barnean
egiaren zaratotsa.

Azkatasunak goratzen
dau gizona, zuzentasun
bidetik doan orduan;
au gizonaren ondasun.

Azkatasunak beratzen
dau gizonaren tajua,
ondo ez dabiilenean
ludi ontan gixajua.

Ustelkerietarantza
joaten da sarri itsurik,
azkatasunaren itza
bere aldezko arturik.

«Azkatu, diño, azkatun,
eta itzez, baita egitez,
besteak zapattzen ditu
berekeriak egiñez.

AURKIBIDEA

	Pág.
Itzaurrea	5
Egia naz deika	12
Ama-lur	13
Barrua ... r. r.r	14
Biribil aidean	15
Gorrotorik	16
Lurra	17
Ez da kezkatu ... .. r. r	18
Ezin	19
Ama	20
Errukia ... .. r. r.	21
Lurra naz	22
^Saite ziranak	23
Natorkizu ... .. r.	24
Egiak	25
Geroz	20
Vlaitalari	27
Ez dot nai	28
Zauriak	29
liiraurik	30
Gizonak	31
Ixil-ixillik	32
Neguan	33
Bakez	34
Bideak	35
Laifiu	36
Barrura ..r ..r	37
Deadu'ra	38
Lur	39
Ume zirtzil	40
Lengoak	41
Bizi nai	42
'1'a Jarraian	43
Irudiki	94
Edurrak	95
Negu baltzak	46
Alde	97
Nire	98
lñoZ	99
Len r.	60
Nlin	51
Nire	52
Gizon	53
Egiak ... .. r.	54
Jakituriak	55
Izadirantza	56
Gizonak ... .. r	57
Biotza	58
Gizon osoa	59

«°o` _____ ^^uu^^ _____	60 "m
^"so _____ ou^* _____	m 04
mu^" ^o _____ u" _____	65 66 67
n"^^u _____ n^" ^ _____	m m m
m=o-- _____ ^o="^r^^ _____	o 72 o
mr^ _____ r _____ o,^"m^ _____ n^"^^ _____ ^"~u= _____	77 75 76 n
z^^ _____	m 79 80 81
^"m^ _____ ^" ^ _____ o"^^uu _____ ^,u" ^ _____ oo^^ _____	m 84 m 86 s
no`u"^^u^^" _____	88 m e m
a^w^^ _____ r"u _____ mm _____ a" ^ o w _____ u^o _____ ^^" ^ = ^ _____	m 93 94 s m m
a^^^ _____ a"^^" _____	»« o mo ou mx uo u^ uo
Gure m m ... .. r. .f ... .. f ... .. m"m _____ ^^" ^u _____	m ou uw
o"m _____ u^"w" _____	, u 113

Mendiak	111
Diraut	115
Zer	110
Lur	117
Gizona	118
Egizko	119
Gaur	120
Mendi	121
Etxe	122
Leiock z	123
Bide	124
Menditik	125
Munduko	126
Ori cla	127
Gaiñik gain	128
Jokemgaz	129
C,oi aldean	130
Goiko	131
Munduan	132
Eremu	133
Aita	139
Aurrerapideen	135
Izadi	136
Erri	137
Saltoka	1311
Teknika	139
Era	140
Biderik	141
Euskadunenak	147
Antsiz	143
An	141
Norberekeria	145
Munduko	146
Astinketa	147
Olako	148
Ta ainbeste	149
Iskanbilla	150
Rakoif zu	151
Pentsebideak	152
Gaur	153
Dirudunak	154
Ondasun	155
Erri	156
Aldi	157
Gizartea	158
Indardunen	159
Burruka	160
Gi^ eginbearrak	101
Gizanaren	102
Mundu	103
Egoera	164
Lurrak	165
Na<.teak	166
Bizitz	167

	Pág.
Zenbait lur gaikcriari	130
Gaurko	1119
Ainbeste	170
Gizona	171
Gizon	172
Gizonak	173
Il oostean zer?	174
Edozein	175
Nor zara zu?	176
Ta, zu?	177
kit arra	178
An dolz au	170
Ni	100
Zuzentasun	181
Etti ordez	182
Nire	133
Ai	101
Euskaldun	185
Be	186
.zaio	1871
Zuzentasuna	108
Zapaitzerik	131,
Gizonak	190
Bana tzea	191
Euskal crrik9	192
Gizonarentzat	103
Munduko	194
Min	195
Bairta	196
Gizonak	197
Baiña	198
Izadiaren	199
Zurent asun	200
roen	201
Zuzen nai	202
Ezagutu	203
Baina aldia	204
oso bat	205
Gizonak	206
Aria	207
Baiña	209
Gaurko	209
Gizonaren	210
aldi	211
Gizon zunrra	212
Barruko	213
Barru	214
nz alastgaron gaifa	215